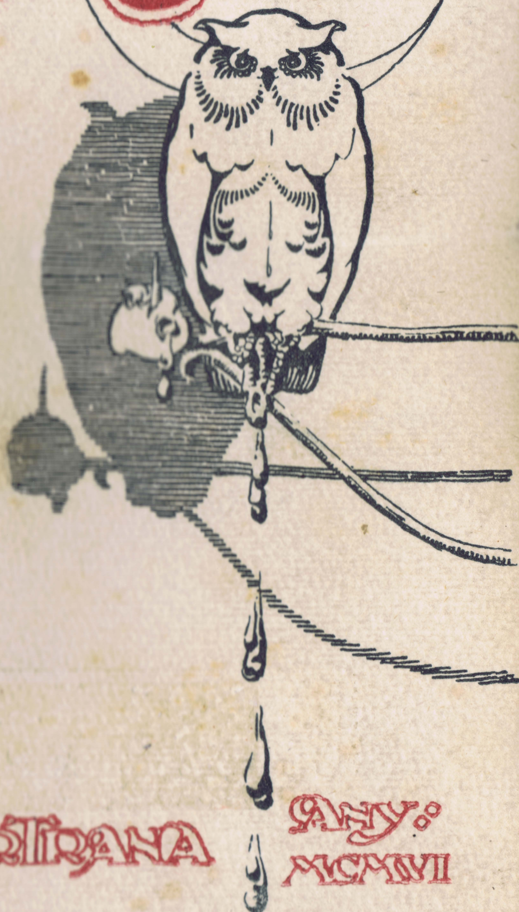
Josafat

P. Bertrana

Any MCMXVI

Publicació EMPORIUM

JOSAFAT

NARRACIÓ

PER

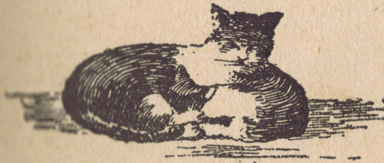
PRUDENCI BERTRANA

Joanola i Ribas, impressors

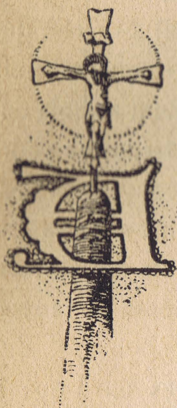
PALAFRUGELL : : : 1906

INDEX

I

L campanar de Santa Maria s' hi entra per la capella baptismal. Allí la mística penombra del temple gòtic esdevé tenebrosa. En el frontis, del quadro on Sant Joan Baptista tira aigua amb una petxina sobre la noble testa de Jesús, no s distingeix més que la taca informe de les carns blanques.

La gran pila, am sa tapa clavetejada, sos baixos relleus primorosos i l seu contorn ele-

gant, desapareix en l'ombra espessa impregnada de l' especial efluvi que no més es desprén de l' aigua beneita.

En l' angle de la capella hi ha una porta oberta a colps de coltell quan edificat el campanar, alguns segles aprés que l' esglesia, hi haguè necessitat de comunicació interior.

Fa angoixa endinzar-se per aquell forat rectangular fet a la esbiaixada, sense cap relleu arquitectónic que l' indiqui ni volta que esvaeixi l'idea d'enderrocament que sugereix les juntures dels carreus. Talment sembla que el mur peni, i al traspassar-lo fredor de pedra esgarrifa al visitant que s' encongeix aclaparat per la pesantor que endevina a sobre seu, en la enorme massa, que sembla cruixir i esmicolar-se a l' empenta immensa de la atrevida nau.

Al fons d' aital passadís es envá que ls ulls s' esforsin, no hi val el tenir-los acostumats a la fosca; res s' ovira, sols una ratlla lívida de claror filtrada indica l junt d' una porta: una porta feixuga i tosca que ofereix una gran resistencia al empényer commós de

les mans inhábils qu' intenten obrir-la. Un cop oberta s' entra en un espai estret i llarc de forma trapezoidal estrany i misteriós. Una llum de celistia trista i somorta devalla per un finestral cegat fins a dalt ont uns vidres polsosos tapen una esquifida finestra.

Sobre l' altíssima overtura arrenca la mitja volta negra i fumada. Groixuts llivants de cànem l'atravessen, i llur vertical paralelisme sembla enlairar més i més el sostre d' una manera inquietadora. Grossos claus de ganxo clavats en els junts dels carreus sostenen les cordes enrotllades perque no entrabanquin. En un recó la caixa de la escala, on l' elix de macissos graons de pedra munta fins el cimal del campanar, forada també la volta. Apar una torre dins un altra torre, cilindre de tenebres que, am ses finestres espitllerades i repartides en la llisa paret i am sa porta de golfos poderosos barrada sempre am forrallat, sembla guardar un secret espantable.

Cap vibració ni cap murmuri de vida traspassa les aclaparadores muralles; regna allí

un gran silenci com el que deu regnar en els espais siderals: silenci que espuregeix i admira.

Els mobles d' aquella estada també participen d' una trágica quietut, com vells paralítics resignats, romanen en son lloc amb una actitut enguerxida de cosa inútil. Son humils i escassos. Un senzill tres-peus de ferro aguanta fins a certa altura un braserás d'aram. En la cendra mig colgat hi ha el gresol de l' encenser i dos o tres ganxos per treurel i posâl carregat de brases. Aprop, un escambell, que es el setial del campaner, i, apres, més enllá, arramblat a la paret, s' hi veu un armari de fusta pintat de terra-sombra amb un pany desballestat i la cornisa rosegada pels corcs. Sobre d' ella, una llumanera i uns quants obgectes informes i polsosos fan companyía a un gros citrell de llauna de bec corvat i nansa abonyegada.

Un banc d' esglesia d' ample respatller i caixa espaiosa, toca per un estrem a uns graons que serveixen per llensar-se i pendre embranzida per fer bogar les campanes. Enfront, un soc quadrejat de roure serveix per lo meteix. En el mur, dins uns cordills posats en creu que atravesen una tauleta de caires festonejats, s' hi veu la *gallofa:* mena de calendari que indica les cerimonies relligioses de cada die. En el meteix clau qu' aguanta la gallofa uns rosaris plens de verdet hi pengen, i, no gaire lluny, un altre clau sosté un plomero estarrufat i am poques plomes.

Tant en la porta de la escala com en la que dona a l' esglesia, hi rumbegen creus de palma, potes d' esparver, uns goigs i un indicador de les quaranta-hores.

Tal es el decorat d' aquella estranya cel-la, plena de mortal tristesa, on cap infant hi gosaría a saltironar, ni hi sabría riure.

Per allí hi trafiqueja un home jovenás, alt, encorvat, de crani punxagut, nas d' áliga, boca contreta, pèl aspre i ulls blavosos esquitxats de bolves més fosques que ls hi donen apariencies i fredors de marbre jaspiat. Sol estar arraulit prop del braser o bé mig agegut en el seu banc que bruny amb el fregadís de son cos, rosegat de mandra, estremit de

misteri, malalt de silenci i de penombra. Son trajo de vellut es tan semblant de color am la muralla, que no es pas fácil de distingir-lo a primera vista: el visitant que entra allí l'endevina per un gruny ferèstec i agresiu que llensa desde son escambell ont, am la fàs entre les mans, sembla rumiar constantment. Tot ell, aduc su cara, está cobert d' aqueixa melangiosa i humil patina que unifica la tonalitat de les coses en els ombrívols sojorns on flaira l' encens i ls llavis xiuxegen. Els obgectes que te al entorn están tots coberts de una capa de tartrá, secreció de ses manasses, que s' estén fins a n-els caires dels retaules i en els daurats de les estoles. I ell estima tot lo que toca amb un amor gelós que el fa insociable. No ha volgut mai ajudant. Branda sol a la *María*, que sempre havien sigut dos pera brandar-la, i ell sol dorm en una cambra situada a l' altra part de l' esglesia tan isolada, tan tètrica, tan veína a galeríes, escales i buidors atapaides de enigmàtiques tenebres, que s' hi desvetllaven els més coratjosos.

Aquest home es deia Josafat. Era un pagés

vingut del cor de les Guilleríes. De grandeçàs sentí vocació de consagrar-se a Deu, i, decidit, sense consultar-ho a ningú, un dematí fugí de sa casa i s presentá al seminari sens recordar-se que no savía de lletra. Tanta ingènuitat el feu célebre: mestres i deixebles esplicaven sa historia i amb ell se divertíen. Pro en Josafat era tossut i tenía mal genit; volgué apendre de lletra i posá mala cara als que s' en reien.

Mentrestant, com del poble no havía dut més que un farcell de roba, el fluviol de pastor i una vareta de frexre, visqué de miracle, fent variades i petites feines: enganxant en les esglesies anuncis rel-ligiosos; passant rebuts de societats católiques, targes de convit, de funerals i enterros, de sermons i novenes; servint conciensudament als capellans els quals l' ajudaven tant com podíen admirats d' aquella fervorosa constancia.

En Josafat un díe tingué prou clarividencia per compendre que ell de sacerdot no n sería mai, i ja que no podía dir missa, aprengué a ajudar-la. Fou tan humil, tan servicial i tan

gelós del respecte de Deu i de l'Esglesia, que s' atragué la benevolencia de tots els que l tractaven. Els clergues vells el tenien en gran estima i els joves li daven conversa, i bromejant li trucaven carinyosament l' esquena.

En Josafat no savía com correspondre a n-aitals mostres de carinyo.

Josafat era un brau, cap vici havía debilitat sa naturalesa, tenía deu pams d'alçaria, unes mans grosses i unes espatlles atapaídes d' energía selvatje. Posà axó que era lo únic que tenía, al servei dels seus protectors, que sapigueren agrair-ho i celebrar-ho. ¡Oh en el present segle, tan abundós en mofes anticlericals, en Josafat era una alaija. Els seus fets eren contats am riallades de satisfacció. Se ponderava sa força i ses victories. Empró un díe en feu massa. Acompanyava a *Nostramo* am la testa acotada com solía, brandava amb una ma la campaneta i am l' altra sostenía la llanterna; la gent es posternava al passar i aquell acatament l'enorgullía com si propiament hagués sigut dirigit a sa persona.

Sols un vianant am brusa blava feu son

camí sens ni tan sols llevar-se la boina que portava. Josafat se l mirá. Josafat tenía un mirar tràgic i al enfadar-se un tic nirviós li esqueixava la boca. Repetint la mueca espaventable es dirigí a l' home irreverent, signat-li la boina am gest imperiós. L' home irreverent no s' immutá i am veu tranquila i parla forastera digué qu' ell no s descubría més que per son quefe i per l' imatje sacrosanta de la República, i refusá senzillament an en Josafat que allargava el bras per arrabassar-li la boina. Fou horrible. L'home empès contra una porta es defensá un breu instant, empro, de sobte, s' oí el drinc ofegat de la campaneta i un doll de sang brollá de la testa esbardellada del foraster. En Josafat mossegant l'aire caigué a l'ensemps que l vençut, i sobre d ell, ruiecant de follía, seguí petaquejant-li la nafra am precisió d' hábil llenyater. ¡Ah purria descreguda, gitada de l'infern!

Aital fet intranquil-lisá als seus protectors: bo era que fes surtir del temple als galantajadors de devotes; bo era qu' en les manifestacions relligioses allunyés als mofetes atre-

un gran silenci com el que deu regnar en els espais siderals: silenci que espuregeix i admira.

Els mobles d' aquella estada també participen d' una trágica quietut, com vells paralítics resignats, romanen en son lloc amb una actitut enguerxida de cosa inútil. Son humils i escassos. Un senzill tres-peus de ferro aguanta fins a certa altura un braserás d'aram. En la cendra mig colgat hi ha el gresol de l' encenser i dos o tres ganxos per treurel i posâl carregat de brases. Aprop, un escambell, que es el setial del campaner, i, apres, més enllá, arramblat a la paret, s' hi veu un armari de fusta pintat de terra-sombra amb un pany desballestat i la cornisa rosegada pels corcs. Sobre d' ella, una llumanera i uns quants obgectes informes i polsosos fan companyía a un gros citrell de llauna de bec corvat i nansa abonyegada.

Un banc d' esglesia d' ample respatller i caixa espaiosa, toca per un estrem a uns graons que serveixen per llensar-se i pendre embranzida per fer bogar les campanes. En-

front, un soc quadrejat de roure serveix per lo meteix. En el mur, dins uns cordills posats en creu que atravesen una tauleta de caires festonejats, s' hi veu la *gallofa:* mena de calendari que indica les cerimonies relligioses de cada die. En el meteix clau qu' aguanta la gallofa uns rosaris plens de verdet hi pengen, i, no gaire lluny, un altre clau sosté un plomero estarrufat i am poques plomes.

Tant en la porta de la escala com en la que dona a l' esglesia, hi rumbegen creus de palma, potes d' esparver, uns goigs i un indicador de les quaranta-hores.

Tal es el decorat d' aquella estranya cel-la, plena de mortal tristesa, on cap infant hi gosaría a saltironar, ni hi sabría riure.

Per allí hi trafiqueja un home jovenás, alt, encorvat, de crani punxagut, nas d' áliga, boca contreta, pèl aspre i ulls blavosos esquitxats de bolves més fosques que ls hi donen apariencies i fredors de marbre jaspiat. Sol estar arraulit prop del braser o bé mig agegut en el seu banc que bruny amb el fregadís de son cos, rosegat de mandra, estremit de

misteri, malalt de silenci i de penombra. Son trajo de vellut es tan semblant de color am la muralla, que no es pas fácil de distingir-lo a primera vista: el visitant que entra allí l'endevina per un gruny ferèstec i agresiu que llensa desde son escambell ont, am la fàs entre les mans, sembla rumiar constantment. Tot ell, aduc su cara, está cobert d' aqueixa melangiosa i humil patina que unifica la tonalitat de les coses en els ombrívols sojorns on flaira l' encens i ls llavis xiuxegen. Els obgectes que te al entorn están tots coberts de una capa de tartrá, secreció de ses manasses, que s' estén fins a n-els caires dels retaules i en els daurats de les estoles. I ell estima tot lo que toca amb un amor gelós que el fa insociable. No ha volgut mai ajudant. Branda sol a la *María*, que sempre havien sigut dos pera brandar-la, i ell sol dorm en una cambra situada a l' altra part de l' esglesia tan isolada, tan tètrica, tan veína a galeríes, escales i buidors atapaides de enigmàtiques tenebres, que s' hi desvetllaven els més coratjosos.

Aquest home es deia Josafat. Era un pagés

vingut del cor de les Guilleríes. De grandeçàs sentí vocació de consagrar-se a Deu, i, decidit, sense consultar-ho a ningú, un dematí fugí de sa casa i s presentá al seminari sens recordar-se que no savía de lletra. Tanta ingènuitat el feu célebre: mestres i deixebles esplicaven sa historia i amb ell se divertíen. Pro en Josafat era tossut i tenía mal genit; volgué apendre de lletra i posá mala cara als que s' en reien.

Mentrestant, com del poble no havía dut més que un farcell de roba, el fluviol de pastor i una vareta de frexre, visqué de miracle, fent variades i petites feines: enganxant en les esglesies anuncis rel-ligiosos; passant rebuts de societats católiques, targes de convit, de funerals i enterros, de sermons i novenes; servint conciensudament als capellans els quals l' ajudaven tant com podíen admirats d' aquella fervorosa constancia.

En Josafat un díe tingué prou clarividencia per compendre que ell de sacerdot no n sería mai, i ja que no podía dir missa, aprengué a ajudar-la. Fou tan humil, tan servicial i tan

gelós del respecte de Deu i de l'Esglesia, que s' atragué la benevolencia de tots els que l tractaven. Els clergues vells el tenien en gran estima i els joves li daven conversa, i bromejant li trucaven carinyosament l' esquena.

En Josafat no savía com correspondre a n-aitals mostres de carinyo.

Josafat era un brau, cap vici havía debilitat sa naturalesa, tenía deu pams d'alçaria, unes mans grosses i unes espatlles atapaídes d' energía selvatje. Posà axó que era lo únic que tenía, al servei dels seus protectors, que sapigueren agrair-ho i celebrar-ho. ¡Oh en el present segle, tan abundós en mofes anticlericals, en Josafat era una alaija. Els seus fets eren contats am riallades de satisfacció. Se ponderava sa força i ses victories. Empró un díe en feu massa. Acompanyava a *Nostramo* am la testa acotada com solía, brandava amb una ma la campaneta i am l' altra sostenía la llanterna; la gent es posternava al passar i aquell acatament l'enorgullía com si propiament hagués sigut dirigit a sa persona.

Sols un vianant am brusa blava feu son

camí sens ni tan sols llevar-se la boina que portava. Josafat se l mirá. Josafat tenía un mirar tràgic i al enfadar-se un tic nirviós li esqueixava la boca. Repetint la mueca espaventable es dirigí a l' home irreverent, signat-li la boina am gest imperiós. L' home irreverent no s' immutá i am veu tranquila i parla forastera digué qu' ell no s descubría més que per son quefe i per l' imatje sacrosanta de la República, i refusá senzillament an en Josafat que allargava el bras per arrabassar-li la boina. Fou horrible. L'home empès contra una porta es defensá un breu instant, empro, de sobte, s' oí el drinc ofegat de la campaneta i un doll de sang brollá de la testa esbardellada del foraster. En Josafat mossegant l'aire caigué a l'ensemps que l vençut, i sobre d ell, ruiecant de follía, seguí petaquejant-li la nafra am precisió d' hábil llenyater. ¡Ah purria descreguda, gitada de l'infern!

Aital fet intranquil-lisá als seus protectors: bo era que fes surtir del temple als galantajadors de devotes; bo era qu' en les manifestacions relligioses allunyés als mofetes atre-

vits, solzament am son tétric esguard; bo era que obligués a descubrir-se als descarats, pro, l' ensanyament, la feresa, la mala entranya qu' havía demostrat, si be era disculpable en un home com ell, per la força de la fé que revelava, podía ocasionar un conflicte: raons am la justicia, escándols que sempre son aprofitables pels periódics avensats.

Cregueren prudent arrecerar-lo i solicitaren per ell el nomenament de campaner. L'ocasió no podía ser més bona. Dels dos que n' eren de l' esglesia de Sta. María, l' un s' havía tornat maniátic: inventava tocs nous amb els quins volía expresar el génit del sant qu' es celebrava, el color de la casulla que tenía que posar-se el sacerdot i altres coses mai imaginades. Son company tingué que fer valdre sa antiguetat i l reformador renunciá l seu cárrec tocat de son amor propi i convençut de que l' enveja persegueix sempre als artistes genials. En Josafat ocupá l lloc del dimitent. Trová en el campanar a un vellet suau i bondadós que l' ensinistrá en el maneig de les campanes, li ensenyá a fer hosties i l posá

al corrent de totes les obligacions de son cárrec. Els anys inutilisaren ben aviat al pobre vell, i en Josafat s'acostumá a fer la feina sol. Aprés el jaio morí i el nou campaner, aspre i sorrut, s' estimá més viure isolat, i trevallar doble, que no pas compartir amb un altre, el domini d' aquells llocs que tant armonisaven am son esperit ombrívol. Com en Josafat valía per dos i axó representava una economía, ningú hi posà reparo.

Desde allavors en Josafat visqué allí com una fera engaviada; surtía del campanar lo menys que podía. Els amics clergues l' anaven a veure. Li retreien ses haçanyes i rient i bromejant l' encoratjaven.

Arribá a creure-s que era un home necessari, perillós, destinat a fer grans coses, i que el reservaven per una ocasió oportuna. I esperava sense impaciencia, segur que en el avenir podría pagar les consideracións que li teníen i servir, am tota sa bona voluntat i am lo que més podía, a son Deu i an aquells admirables protectors, que l' havíen posat de campaner, i que seguíen afalagant-lo com a un nin rebec i temible.

En Josafat no solament tocava les campanes sino que arreglava l' esglesia; i poc a poc, a copia de pegar colps d'espolsadors a les imatges aná perdent-les-hi el respecte. Conservá, empró, una gran por als torments infernals i una gran veneració a les barbes severes i magestuoses del Pare Etern.

Sobre tot l' inquietava l' esbrinadora fixesa d' aquell ull divinal, que dins un triángle resplandent havía vist de petit en alguna estampeta.

Dues passions tan sols li daven molesties: la ira i la luxuria. De l'ira havía trobat manera de servir-sen a major honra i gloria del Senyor; pero per la luxuria no hi trobava arreglo. Per no atormentar la conciencia ni contrariar els instints emprenía llargues i fondes meditacions sobre el sisé manament: en el mon hi havía una mena de dones am les quals es podía pecar sense atreure l' ira del cel, eren dones perdudes que carregaven elles soles amb el pecat i l cástic, objectes de lícit esbarjo de la continencia, amb els que si no es glorificava al Senyor, tampoc se l ofenía gran co-

sa. El plaer podía comprar-se no gaire lluny, allá sota, arrán del campanar en unes cases pobres de teulades rónegues. I a l'istiu sobre tot, quan en les migdiades la virilitat del campaner clamava pels seus furs i privilegis, anava a ajasar-se en la finestra de sa cambra, mena de tatxa que foradava el mur, desde on sotjava hores i hores. Abocat sobre l' abim a voltes lograva veure en el fons, a gran distancia, una figureta minúscula, lleugera de roba, que aparexía un moment en algún terradet o traspasava una golfa. En ocasions dins al marc d'una finestra, darrera unes cortines virolades, ovirava uns braços nusos, una cabellera deixada anar o un confòs remoll de roba blanca que l'incitava, omplenant-lo de curiositat voluptuosa.

En certes nits també hi anava al seu observatori; i les cambres sospitoses s'enllumenaven i ombres incertes es movíen darrera les cortines caigudes, i d'aquell mercat de lascivia muntaven fins an ell cántics i gatzara, notes rogalloses de pianos de maneta, barrejades am xiscles de bacant. I a-les-hores li

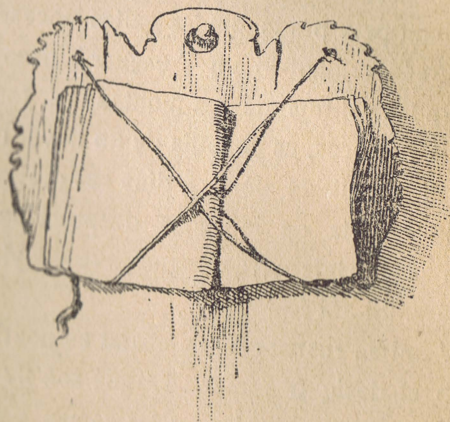
pesava sa virtut. Aprés en somnis se li apareixía una visió de sa jovenesa: una pastora ajaçada a l'herba que jugant amb un goç de tura, li mostrá sa carn blanca i codiciable. I la pastora se n' era vinguda del seu poble, la tenía amagada en les leberíntiques tenebres de sos dominis; la cercava am tremolor impacient per galeríes i soterranis, pels recons plens de runes i mais endressos, per les escales infinides, i quan la veia, quan ella obrint-li els braços se li ofería impúdica, una processó inacabable de capellans vestits de pontifical i presidits pel senyor bisbe, s'interposava entre ells. El senyor bisbe pegant-li am son bàcul, el foragitava del temple, i els altres cridant-li hipócrita i traidor, impur i mal home li escupíen, mentres a fora una gran gentada l'esperava per escuarterar-lo, cantant la marsellesa. ¡Oh! ¡no! ¡mai! L'escándol, el despreci dels bons sacerdots, la severitat del rector, sa vida placèvola interrompuda, el pa incert, tot perdut pel bès impur d 'una donota. Aixís pensava al despertar de ses tentacións. Am tot hi havía dies que rumiava seriament la

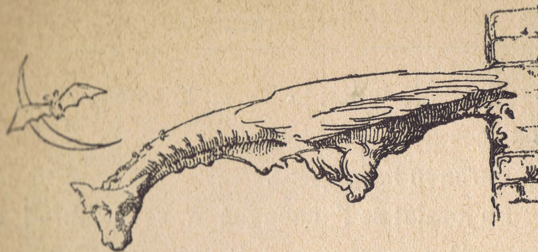
manera d' acabar amb aquella vida de castedat que tant el feia sofrir. Tenía dos camins. L' un era véncer sa avaricia de pagés, sos temors de adolescent i trucar a les portes del vici, saciant-se de voluptuositat; i l' altre era pendre muller, casar-se com la llei de Deu ho mana. I del lluny del lluny de son passat venien a ell anyorances del terrer nadiu. Sorgía altra volta la pastora dels somnis, excitant-lo am les contorsións de son cos vital, gambant pels prads am les galtes enceses d' impuresa, cridant-lo am l' esguard desonest dintre les solituts de les montanyes. Josafat sentía recances, es penedía de no haver cullit aquell capoll de dòna, i, dins ses orelles, la rialla burleta de la moça despreciada, retrunyía amb infernal espinguet, avergonyint-lo encara. ¡Si ara fos!

L' ánima rústega d' en Josafat es poetisava amb el desig d' aimar. Tragué son fluviol i assegut en son mirador am les cames penjant-li sobre l precipici, recordà les tonades de sa terra. I sota les teulades vibrantes de sòl, en l' ensopiment de la migdiada, les dones im-

pures plenes de mandra, lassades de llurs nits d' orgía, escoltaven el refilar groller d'un fluviol qu' imitava l' enjogassament frisós d' una camperola.

Josafat tenía en sa naturalesa llevat de Faune; com el deu Pan enamorat d' una ninfa esvaída, tocava melangiosament la flauta.

II

N díe el campaner tingué una bella sorpresa: acompanyat d' un escolanet se li presentá un home amb un goll monumental que li doná el *Deu ta gord* am una esquenada atuidora.

Era un oncle de la porqueirola del somni, venía a ciutat per treure uns papers de la curia i desitjava qu' en Josafat, que tenía bones relacions amb els capellans, l' encaminés.

—Malviatje Judes: jo no m' hi entenc am romanços d' aqueixa llei.

Parlaren llargament.

En Josafat se l' endugué a sa cambra i l convidà a veure un got de ví negre. El campaner ell meteix es cuinava. De bon matí una majordona vella li duia de la plaça una lliura i mitja de bou que ell posava en un olla; feia sopa amb el brou, i apres es menjava la carn a la vinagreta compartint-ho pels dos apats. A voltes, a l' ivern sobretot, sustituía la carn per monjetes, i era tan grossa la bullida que li durava per tota la setmana.

El pagés trobá aquella vida molt trista, aquella habitació massa fosca i aquells corredors i galeries massa plens de basarda.

—Sembla que no podeu pensar en res de bo aquí dintre. I el goll li trontollá d' esgarrifança.

Un cop hagué l' oncle de la porqueirola enraonat am mossèn Lluís, capellanet entés que en Josafat li feu coneixer, volgué entornar-sen. Lo de la curia aniría llarc: calía regirar molts papers pera trobar l' espedient

d' una obra-pía am les poques noticies que havía pogut donar l' home del goll.

—Vaja salut, conserveu-s' hi bo; no cal molestar-vos per res: ja vindrá la meva nevoda de tant en tant pera saber quelcom.

—¡La Pepona!

—Llampus! pod-ser sí que no saveu que la Pepona serveix aquí. Fa més de quatre anys. ¿De bona rafé que no ho sabíeu? Si, home, si.

Va esplicar-se. La Pepona era massa deseixida per viure guardant porcells. Serví en un hostal, aprés s' en aná a vila i ara estava a casa d' una senyoraça que la tractava com a una amiga.

—*Llamp me mau*, Josafat, te juro que se la campa, s' es trasmudada tota. Ja la veureu. Quan tingueu els papers doneu-los-hi qu' ella s' encarregará d' enviar-me'ls.

Vaja, ja estem entesos, que Deu vos gord, fins un atre die qu' em penso será tart.

Aixís parlá el bon pagés i ensopegant per la capella baptismal, eixí a la esglesia, mullá 'ls dits amb aigua beneita i partí. En Josafat restá alegre. La alegría del campaner no era

més que una llunyana esperança de tornar a veure la carn blanca de la Pepona.

Fins al vespre tral-larejá els goigs de santa Magdalena; i bells ensomnis enjoiaren son cor feixuc.

III

ASSAREN dies. Una tarda en Josafat mig dormía en el seu banc. El silenci era pregon.

La fosca s' ensenyoría de la gran nau deserta, les llanties brillaven en les capelles com místiques llüernes d'aquella nit anticipada. Dins el campanar regnava el crepuscle. Una remor de petjades que venía de la capella baptismal, deixondí al campaner. En Josafat fitá els ulls en la ratlla negra de la porta ajustada, i escoltá atentament.

El refrec d' uns peus que palpen temero-

sos de trobar un obstacle, continuava barrejat amb un xuixejar ininteligible.

Sollen molestar sovint an en Josafat curiosos que demanaven permís per visitar sos dominis; l' home amaní per endavant una cara ferrenya.

En això un sotrac en un banc de la capella omplená de ressò tota l' esglesia, i esclataren femenils rialles.

Al campaner se li esbiaixá la boca i aixecant-se d'una revolada, anà pera renyar a les dònes que interrompíen irrespectuoses el silenci de la casa de Deu. En el meteix instant els golfos grinyolaren i la porta s' obrí lo just per deixar passar un caparró de noia somrisenta i encuriosada. Mai en aquell lloc havíen resplandit unes faccions tan rublertes de mondanal picardía, ni mai el tétric ambient s' era amarat d' una flaira tant contorbadora que enviava el cos de la intrusa amagat radera el fustàm de la feixuga porta.

El campaner tingué un bell pressentiment. Acotà més la testa. Apesar seu el jaspi de sos ulls, fosforejava de cobdicia.

El rostre expressiu de la moça es cubrí de certa alegría mofeta; allargá un xic el coll com per esbrinar el lloc, i fitá an en Josafat sa mirada. Josafat se contorbá: per tota sa llarga córpora corregué un frisament ardorós, i tingué por d'aquella testa que se li apareixía interrompent sa vida monótona, la calma grisa del seu sojorn.

Molt tenía que haver cambiat la Pepona per que fos ella la que venía a temtar-lo. Pensá en les tribulacions de Sant Antoni, i pera lliurar-se del pecat cregué que li era lícit encloure entre la porta i l' aresta del mur la gorja flexible i exitant que s'allargava vers ell com la d' una serp enviada pel dimoni.

—Oidá, Josafat, soc jo, ¿que no m coneixes?

El campaner, am vergonya d' infant i posat estúpid, la resseguí amb els ulls plens de pagesívola desconfiança.

—Jo plá t' hauría coneguda: estás molt trasmudada; i enretirá les grosses mans que, enrampades de fanatisme, promptes a causar dany, tenía en el caire de la porta.

La Pepona entrá resolta i decidida sens ha-

ver esment del perill que corría, al ficar-se en els tètrics dominis d' en Josafat.

Era una dòna d' aspecte sanitós, madura i espléndida; sa carn, un xic masegada per contínues caricies, trontollava sota l vestit a travers de quina roba passava una transpiració tebia i flairosa. Per la gorja i les munyeques s' endevinava la blancor de sa pell, mentres una lleugera i antiga patina de sol, li enmorenía les mans i la cara. Sa boca grossa mig oberta per un somriure burlesc ensenyava les dents admirables de netedat i simetría; dents que feien pensar en gelositats amoroses, en besades crudels i en proíges satániques. Era perillosa, enfollía el cor i emboirava el pensament am carnals ubriagueses.

No venía pas sola: fent contrast amb ella havía entrat una joveneta de poca estatura ciutadana feble, malaltiça. En sa faç empolvada semblava dur-hi estergides un munt d'histories de llibertinatge; sos llavis petits, desperfilats per innombrables besades, aixafats per la continuada impresió d' altres llavis se-

dents i lubrics, es contreien amb espressió laçada; i son nasset delicat i elàstic de badius impetuosos semblava rastrejar de contínuu sentors de luxuria.

Quan caminava sos costats onejaven, talment deslIorigats de son cosset aplanat i flonjo que s blincava enrera progectant les exuberancies de son sí impropies de sa magresa. Sos moviments i ses poses eren lliures, fins dreta i posada tenía una actitut impúdica; semblava oferir-se amb un esgarrifós cinisme. Les celles sota les quals brillava el foc verdós de les nines descarades, se juntaven sovint amb un gest repulsiu d' inmensa tossudería. Una terrible cabellera rossa, crespa i onejanta com les flames d' una foguera moría en sa nuca, on passaven a cada instant esgarrifances magnétiques. Espantava mirar-la: xuclava l' esguard com un abím de desonestitat; en ses entranyes debía haver-hi desconegudes estridencies, un tresor d' aberracións delirantes.

Desde que havía entrat no perdía de vista al campaner. Semblava medir sa corpulencia,

analisar la sang que li coloría el rostre, estudiar la febrositat de sos moviments inarmónics i l' encongiment que 'l dominava. Una sospita abrusava son cor de bagassa ple de monstruosa lascivia.

Josafat revenint-se lentament movía sos llavis com si volgués enraonar i apres de molts esforços repetía.

—Fóscara jo pla t haguera coneguda si t' hagues trobada. Vingué un gran silenci. Mentres tan les moçes encuriosades anaven fentse carrec d' aquella estranya cel-la. Miraven la volta, els llivants, la *gallofa*, les potes d'esparver reseques i les creus de palma, demostrant estranyesa, aturdiment i desconfiança.

Josafat preguntá am timidesa.

—On vius Pepona, com te la campes, esteu juntes?

Les dos noies creuaren llur esguard joiós de picardía i esclatiren a riure.

—Per ara serveixo Josafat, serveixo... a ratos, sabs; estic molt be dormo força i menjo més.... Aquesta es senyora Josafat es la... senyora Fineta i s' aborreix per que l seu ma-

rit no la pega. I la Pepona llençà a plens pulmons una rialla grassa escandalosa que feu sacsejar son pit ample i soperb. En Josafat s' esverá i atolondrat, inquiet, corregué a la porta de capella i mirá a l' esglesia tement l' aparició d' algú que l' atrapés am tan poc honrosa companyía.

—Tens feina Josafat? Nosaltres venim per lo de l' oncle i de passada aquesta desitjava pujar al campanar. ¿Oi Josafat qu' ens el ensenyarás el campanar? Te recorda quan fugíes de mi serres enllá? Sembla que no ets gaire més valent ara.

La Fineta es plantà al costat de la seva companya i pasant-li un braç per la cintura, pregá també al campaner, mentres alsinava son pit, torsava la testa, i l' envolcallava amb una ullada somorta i defallida.

En Josafat fugí d' aquella seducció i, am moviment esquiu i ferestec, passá el forrallat de la porta de la capella baptismal.

La llum era escassa, el sol a fora devía pondres i les dos moçes, que esperaven envá la resposta d' en Josafat, perderen les ganes de

bromejar sorpreses per l' aplanador aspecte que anava prenguent aquell interior. Una sobtada desconfiança les torná entenimentades. Esbrinaren detingudament aquell paratje: En la buidor del finestral, on tremolava agónica la crepuscular celistía, vejeren la amplaria del mur isolador i terrible; s' adonaren del negre enigma que traspuava per les espillerades obertures de l' enorme cilindre que tancava la escala; descubriren penjats de la tancada volta els contrapesos del rellotge, feixuges pedres arrodonides i foradades sostingudes per una corda nuada a un barrot de ferro travesser, que descendíen lentament imperceptiblement, fatals i amenaçadores.

Alhora notaren en en Josafat un neguit estrany; brillejaven ses nines i en un recó semblava encongir-se pera botar com una fera sobre d' elles.

—Anem—digueren les dues a la vegada.

En Josafat encenía la llumanera am ma tremolosa creient menys comprometedora la llum que la fosca.

—Adeu Josafat, qué li dirém al oncle?

—Qué li diréu... qué... a l'oncle?... Ah que... no res, que no m' ha dit res mossen Lluis.

—Está bé. Vols fer el favor d' obrir.

—El qué?...

—La porta home.

El campaner s'apropá al pany pero abans de donar el tom a la clau, pará l' orella. Li semblá sentir passos, i reculá am el dit sobre ls llavis. El color de les dues amigues s' emblanquí. La flama de la llumanera projectava ombres tétriques; les formidables parets am els carreus terrosos pareixíen isolar-les de tot lo vivent; la volta no s veia, i alló semblava el fons d' un pou sense sortida, lluny dels homes, apartat de tot aussili, de tota esperança. En Josafat am son esverament els hi causava l' efecte d' un boig ple d' avaricia per elles que volgués guardar-les allí, empresonades per una eternitat.

—Es vespre Josafat, vols obrir?

El campaner no escoltava i tartamudejant algun prec, avansá dues passes vers la Pepona i sa companya que s juntaren cercant mutual apoio.

—Tornaréu... no fa que tornaréu? Ho digué com un gegant ploricó, am la veu entelada.

—Sí, tornarém, obra, no podém quedar-nos més aquí, obra, Josafat. Ho feu. La Fineta, al passar afrec d'ell, sentí un bleix d'home enfebrat, sobre la nuca; els cabells se li cargolaren d' esgarrifança i arran de la porta li fitá per última vegada sos ulls clars, verdosos, famolencs de noves sensasions.

En Josafat, alta la llumanera, vegé brandar els costats impurs de la bagassa i una ira de lleó que ensuma la femella a través d' una reixa, l' arborá.

—

A fora les dues amigues, aprés de caminar un bell rato silencioses, volgueren saber una de l' altra, l' impresió rebuda en llur estranya visita. Parlaren. La troballa d' en Josafat fou per elles un motiu de divertiment. El quart i mig de foscor viscut en companyía del gegant avergonyit, l' ambient tétric del lloc, i la mica de pánic que allí sentiren engrescá llur ánima acostumada a la negra monotonía del burdell.

Vivíen soles am la mestressa: una senyora enorme i malhumurada, amiga del ordre, que no admetía més que visites de senyors respectables, de gran serietat, que entraven i surtíen silenciosos, amagant-se, aprofitant la nit, amparant-se en la solitut i apartament del barri. Senyors que com deia la Fineta *enraviaven* per lo pansits i tristos; no sabíen enborratxar-se, ni rompre miralls, ni pegar a les dones. Ella desde que hi era no havía rebut ni una sola plantofada... es moría de fàstic.

—Hi tornarém Fineta?

—Jo ho crec; jo hauría volgut quedar-m'hi. ¡Quin home en Josafat.

La Pepona la mira un xic estranyada.

—Axís estém?

—Axís, axís ¡quin home el campaner!— Quina voluptuositat més nova prometía. ¡Sería tant terrible son amor! ¡Que dolçament espantable fruir-lo allí dintre, en les nits llargues, somiant fantasmes, abraçada al homenáç plè de confiança, indiferent al xisclar de les ólives, a las buidors negres i als veinatjés

sepulcrals. La nuca de la Fineta s' estremía i els ulls se li clovíen en amorós desmai.

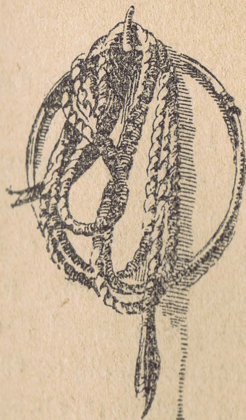
—Ai noia que estranyes i capritxoses sou les que veníu de les ciutats grans. Hi ha homens que valen cent vegades més. A mi m fa por.

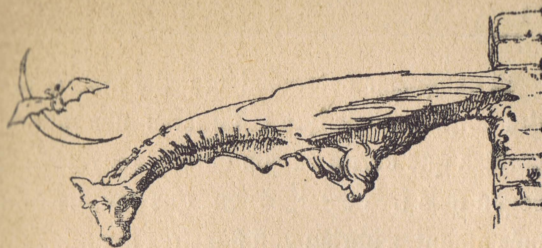
—A mi també, t' ho jur-ho. ¡Qué ferm! La te tota la fermesa!

—Vols dir que...

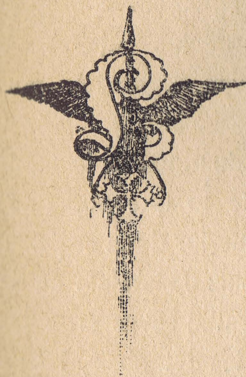
—Sí, dona, sí; m' hi jugo la vida.

I al mig del carrer s' ennuagaren de tan riure.

IV

' esglesia de Santa María era una massa enorme, sense esbeltesa, edificada en la part més alta de la ciutat. Sa construcció havía durat sigles. Gótica en son interior tenía la fatxada barroca la qual, am ses capelles buides, amb els balustres dels miradors romputs i les columnes de pedra numolítica desgastades pel temps i l' intemperie, ofería cert aspecte de desolació i abandono.

El campanar octogonal era del mateix ordre arquitectonic que la fatxada: una ampla cornisa que corría en son entorn, senyalava el segon dels tres estatges en que fou dividit i més amunt, s'obrien vuit finestres aixoplugant altres tantes campanes. La cúpula en sostenía un altra de minúscula que servía de base al panell: un angel de bronzo simbolisant la Fé, am les ales mig esteses i la vestidura voleianta. Al costat, del temple, aguantant l' empenta de la pesadíssima volta, les adjuves am llurs gárgoles embalumaven el grandiós edifici.

Am-tot els tenebrosos dominis del campaner eren més extensos de lo que podía deduir-se al contemplar l'esterior de la esglesia. Seus eren tots els espais disimulats en la gruxarie de la sólida muralla; seves eren les amples golfes de la nau, les del absis, les de la mitja volta dels claustres romanics; seu l'interior d'una torre de la mateixa época encastada en la maciça paret de l' esglesia gótica; seu el llarc trifori; seus eren també els tres compartiments del campanar, fosques

presons plenes d' estores, gresols per les lluminaries i altres objectes inservibles; i, per fí, seva era igualment l' elix de graons admirable que desde sota la cúpula baixava al fons d' aquell llarguíssim prísma octavat sense una obertura, sense altre aire per respirar que l que passava per la caixa de l' escala plena de fetor de tomba. Cal afegir a tot aixo, de part de fora, les cornises qu'en Josafat havía aprés a pasar-hi sens rodaments de cap; les amples gruixaries dels estreps; les teulades inmenses; la gran plataforma de sobre la fatxada, obstruida per grosses pedres picades que restaven encara per col-locar; els miradors de la meteixa fatxada amb els ampits escrostats i per últim una petita torratxa, feta de paret d' esquerda que rematava l' antic campanar romanic, dintre la qual hi havía una llosa sobre un cilindre de pedra: rústega taula d' utilitat inesplicable, mena d' *spoliarium* dels esparvers, on sempre s' hi trovaven restos sagnosos d' aucellets sacrificats.

En Josafat fins l' aparició de la Pepona i la Fineta fruia lliurement d' aitals dominis. Era

un urc de grandesa el que sentía; urc de selvatgina que viu segura en son catau inaccessible. Nombroses portes, poderosos forrellats i estretors laberíntiques el guardaven de part de dintre; vertiginoses altures el feien inabordable per defora. I els homes abaix eren minúscols, fácils d'exterminar llençant solzament pedruscalla de la que les pluges desencastaven. Passava grans estones imaginant-se un atac colectiu i formidable de tots els ateus lliure-pensadors, republicans i heretjes qu' ell confonía en un meteix odi. ¡Quina heroica defensa sería la seva! ¡I com ne patiríen els seus enemics!

Més ara lleure tingués per a pensar en les dues moçes: contava els dies i esperava son retorn amb impaciencia. El temor de que fos descoberta sa libidinosa complacencia anava debilitant-se. Tornaven els somnis voluptuosos, pero no l senyor bisbe ni ls capellans foragitant-lo del campanar i de la esglesia. La Pepona era sèva, els meteixos capellans li portaven, mudadeta somrisenta i agraída. S' hi havía casat. L' historia de la porqueirola

no l' encaparrava. Sabía que no tots els pagesos ne fugiren quan ella amb el goç de tura se revolcava sobre l' erba; li havíen dit que cansada de xafar falgueres am nois de la seva edat s' era llogada per minyona a l' hostal del poble; li contaren també un embull amb un negociant de bestiar; una escapada a vila de llarga durada; pero recordava el trontollar de la carn de la Pepona, i per haver-la, sens perill de comdemnar-se, no hi havía altre remei que l matrimoni. Perdona i serás perdonat, eixa era la bona máxima del campaner.

Quan les dos bagasses aparegueren de nou, no gosá encara mirar-les; empró sentint-se ja am més autoritat, les hi pregá que una altra ocasió tinguessin present la santetat del temple i s posessin al cap un *troç* de mantellina.

—No son pas modos d' entrar aixis a la casa de Deu—i per si algú espiava, barrá, com el primer die, am pany i forrallat la porta de la capella.

Fou complascent: al insinuar-li elles el desig de muntar al campanar, encengué un troç d' atxa i començá a guiar-les per l' elix te-

nebrosa de la llarguíssima escala. Amb el cor encongit i les cames tremoloses, apoiant-se am les mans en els brunyits carreus que tancaven la caixa de la escala, anaven les dues bagasses, pujant, pujant. Els graons d' alta contrapetja les laçaven i tenien de parar-se sovint per revenir-se i esvair el mareig que ls hi produía aquell rodar seguit i inacabable.

A-les-hores xisclaven.—No ns deixis, Josafat, atúrat.

El femenil esglai divertía al campaner que s girava, reculant, per contemplar-les amb un xic de desvergonyiment. Allavores sa cara resplandenta de llum roja, tenía una mefistofélica bellesa que obrava sobre ls sentits de la Fineta com un poderós afrodissíac.

A mitja escala volgué asustar-les. Fingí esverament, abaixá les celles, resta quiet i para l' orella.

—Xist, calleu!— En aquella estretor imposanta plena de la espessa fumera de l' atxa, obstruída per la córpora sinistre del campaner, la paüra venía per no res; la Pepona

perdé l color i els ulls verts de la Fineta, esverats i fixes, semblaven esclatar dins llurs morades conques. Escoltaren: s' oía uns sotracs foscos, pregons, sonaven acompasadament am tètrica resignació, com el cabar d'un trapense, com el pas fexùc del temps dins les tenebres del no-res.

En Josafat s' entretenía allargant l' engoixa de les moçes.

—No es pas res plagotes; es el rellotje.

L' espressió dels ulls de la Fineta cambiá de sopte, clogué les pestanyes i agraída al somriure simiesc d' en Josafat, se l contemplá am un desmai d' amor bestial.

El campaner s' animava: una estúpida presumció el movía a fer-les esgarrifar apropant-se al caire de totes les cornises, pujant a tots els llocs perillosos, abocant-se a tots els precipicis. La Fineta am les mans histériques el retenía fent-li sentir de passada el flonjo contacte de son pit, i el campaner am la pell rüenta, la sang encesa i el cor desenfrenat procurava allargar la excursió, enmenánt-se-les per tots els recons dels seus dominis.

Per últim les portà a sa cambra. Allí una satisfacció d'egnòm que ofereix segur hostatge a unes ninfes laçades de rodar per soterranis desconeguts i espaventables suavisá la voluminosa faç d' en Josafat.

La cambra del campaner am-tot i ser emblanquinada, tenir la llar i els seus fogons, que li donaven un aspecte inofensiu i menestral no per aixó alleugerí l'anim de les dos bagasses. Sempre la tremenda gruixaria de la paret oprimía i ofegava, fent pensar en llargues anyorances de captiu i en terribles torments inquisitorials. A més, aquella cel-la pudía a selvatgina i era fosca. Com per tot arreu, la claror entrava per una tatxa de caires vius oberta en l'espessor dels carreus. Cinc pedres rústegament polides servíen d' escala pera pujar a lo que podriem dir-ne ampit de la finestra, ampit que medía quinze pams de fondaria, espai suficient pera servir de murador a n'en Josafat. Allí era el lloc on sa musa de Faune embrionari s'inspirava tocant el fluviol en les tardes xardoroses de l' istiu; allí era on pensava en les carns d' aquella moçota que

ara, aprofitant un banc que hi havía, ansiosa d' espai, contemplava asseguda les serralades que s perdien en la boirina del oritzó.

Josafat dret enfront d' ella, tocant am el cap el marc de la finestra i am els peus entre uns testos de merduix i clavellines, poética herencia del vellet suau i complascent, no sabía allunyar l' esguard del si de la Pepona que pantejava amplament, poderosament, Josafat remembrava les meditacions d' altres diades. I en Josafat tenía un progecte, un progecte que l feia venturós. —Ah fóscara! té que haver-hi un bell parlament entre tu i jo.—

Aixó pensava dir-li tot seguit, aprofitant el sadessejar impertinent de la Fineta qu' anava i venía mirant totes les coses, gronxant-se al compás d' una cançoneta de moda.

En la cambra d' en Josafat el fum havía ennegrit completament el sostre. En les parets llises, un xic esgrogueídes, s' hi veia, com únic ornament, un marc de fusta senzill i primitiu qu' enquadrava una litografía vella: el Pare Etern amb els dos dits d'una má enlaire i el món a l' altre, mirant seriosament, un mi-

rarar de mérit que seguía a l'observador a tot arreu.

Dins un petit requartet un catre amb un cobre-llit virolat de flors grogues i fruites vermelles amb el coixinet de tela ratllada sense funda, servía de jaç an en Josafat. A la capsalera, un petit Crist i uns rosaris penjats an el meteix clau, i, sobre la lleixa cantonera, un pitjeret de vidre estava caigut vora d'una capsa de mistos.

La Pepona de sobte sentí apropar-se an en Josafat que respirava fadigosament. Endevinà qu'éll anava a fer-li una confessió amorosa o a dirigir-li una súplica lasciva i volent evitar-ho cridá a sa companya.

La Fineta venìa d' ensumar el jaç d' aquell mascle poderòs; portava les narines plenes de sentors d'home. Am cert enervament muntá els cinc graons i s' interposá entre la Pepona i l campaner. Casi empenyent-lo s' ajupí, prengué un petit brot de merduix que s posá entre les dents, enlairá sa faç, plena d' una serietat ardenta, sota l' esguard d' en Josafat, i suspirá.

La Pepona, un xic molestada per l' actitut de la seva companya, volgué anar-sen. Ja era tart; a fora moría el sol arran de les montanyes; per la finestra s' oviraven un troç de cel roig, sanguinós, ratllat per faixes moradenques.

De l' habitació del campaner s' en surtía per una mena de terradet enrajolat que, entre dos adjuves, cubría la sobrevolta de les capelles laterals. Pujant apres per la petita escala de la torra bizantina, s' entrava al trifori; i dant un quart de volta a la nau, i atravessant el segón compartiment del campanar, es trovava un replanet que conduía a la gran escala de cargol.

En Josafat, sempre amb el troç d' atxa als dits, pensava aprofitar-se de tan llarc trajecte per indicar a la Pepona la necessitat d'aquell parlament qu' era sa esperança. Pro la Fineta subtil com un mal esperit sabía interposar-se. I li feia flairar sos cabells, li posava devant dels ulls l' exasperadora movilitat de son cosset propici a blincar-se, a estremir-se, a defallir am la furienta estreta d' uns braços

apassionats. A voltes girant-se, per sobre del muscle, fitava al campaner am ses nines de bacant: eren fiblades horrendes; ell les sentía com botons de foc cremant-li la córpora, encendrè-li el cor d' un desig furiós que no admetía espera. La virilitat del campaner gemegava.

En l'estret passadíç del trifori, la Fineta es pará sobtadament; en Josafat que anava al sèu radera ensopegá amb ella, fou un instant, en Josafat sentí tota la feblesa impura del dors de la bagassa gravitar en l' amplaria de son pit d' atleta, rebé un sospir en plena faç, i vejé els llavis laços de la dona temptadora oferir-li una besada. La Pepona s' allunyava maliciosament. Es cregué perdut. Tot s'havía esvait en son entorn; una remor d' oratje brunzía en ses orelles; l' esglesia, éll i la Fineta s' enfonsaren en un remolí negre i furient; el cor patacajava per dintre avariciós d' impuresa i els braços demanaven juntar-se per estrenyer en mortal abraçada an aquella dòna que sanglotava per endevant el plaer esdevenidor.

Un xic lluny soná una petita rialla; passá com un llampec, pel magí del campaner l'idea de sa eterna perdició; una veu sonant dins el seu crani li cridá: «Deu te mira», i el record de que l' ambient ont anava a rendir-se sa castetat era el mateix on s' aixecava tantes voltes l' hostia sacrosanta sorgí enérgic i deslliurador. El tic nirviós esqueixá am violencia sa boca i amb una furiosa empenta llençá a la Fineta lluny, sobre les lloses, com un fardo pudent plé de carnassa. El troç d'atxa havía caigut; cremava repetellejant en el sòl, i am sa llum tètrica es vejé á la Fineta blincar-se adolorida, mentres impertinent i toçuda seguía fitant an en Josafat sa mirada brillanta.

—¡Oh gracies! t' estimo més que mai Josafat, t' estimo.—

El campaner fugí; per no passar per sobre la bagassa, donà la volta al absis, la llum del atxa recobrada, corría creuant am rapidesa les finestres, llençant reflexes fantástics, tètrics vesllums, com els d' una ànima encesa pel pecat que cerqués adolorida, el conçol de la divina gracia.

An el buit del passadíç que dava al campanar, la Pepona, anorreada, esporuguida per l' impensat desenllás d' aquella aventura, ni esma tingué d' anar en socórs de sa companya. Es penedía d' haver posat els peus en aquells llocs esglaiadors.

El campaner se li aparegué esblaimat, trémol, am la boca no ben aquietada. Ferm en sa deria, volía parlar-li.

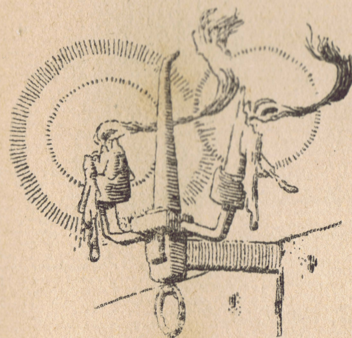
—Una altre hora, Josafat; aquí no, sents? Maimés tornaré.

I pera esquivar la proximitat de l' home enfollit, comensá a baixar la llarga graonada.

La Fineta ls seguía de lluny, a les fosques, coixejant, rebent sotracs en els relleus de les parets, relliscant en els caires brunyits de les estretes petjes, sentintse defallir de dolor, pero esclava ja d' aquell esquerp sátir, capaç de saciar-la de furientes caricies i de seguir-la en tots els deliris de sa voluptuositat monstruosa.

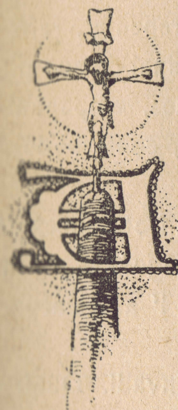
—T' estimo, t' estimo més que mai.—Això li digué al passar l' última porta, ja dins la

capella baptismal, am l' insistent llambregar de ses nines clares.

V

n-en Josafat, la solitut se li feu penosa desde l' escena del trifori. Tots sos dominis estaven contaminats tots els recons guardaven remenbrances de la Fineta. I en les parets hi veia estergides contorsions de magresa deliranta, i en els setials hi trovaba tebiors de carns flonges i rebregades, i en el ressò de les voltes, hi sentía renills de zel, i en els revolts dels corredors, pesigolle-

jant-li els llavis, percevía un aleteig suptil, un halit cremant que flairava a merduix i pudía a febre. En sa cambra, cadires, taula, armari, lleixes i estampes, tot reflexava mirades verdes i lascives. El Mateix Pare-Etern pareixía ofés, estava més seriós, i son esguard seguidor acusava a n-en Josafat d' haver fet entrar allí a les moçes. Aduc les cordes de les campanes li retreien coses esborronadores: la bagassa s' hi havía repenjat, refregant-s'hi, engorjant-les en la canal de son pit, entortalligant-les per ses cames, empapantles d' una flaira exitant, forta, contorbadora que encara les embaumava.

Es una mala dòna, deia, am freturances d' ella. ¡Oh si en lloc del trifori hagués sigut en qualsevol amagatall lluny de l' ambient sagrat de l' esglesia!...

Una tristesa de célibe l' invadí. Quatre dies passaren sense un instant de bon repós, imatges erótiques el perseguien, una curiositat desonesta el martiritzava i somnis enervadors l' enmalaltien.

El quint die, a mitja tarde la Fineta, plaret

a plaret pujava la rampa de Santa Maria. Anava sola, vestida de negre i am mantellina. Els enagus planxats cruixíen sota el vestit de fai, un cinturonet ample am cibella daurada recullía els plecs de la brusa tan diabólicament fina, que les mustiades belleses de la meretriu s'endevinaven reposant en la cotilla fluixa i eleganta qual vorada aduc se transparentava. Aixís volguè oferir-se a l'home que sa refinada perversió havía escullert. I sentía un greu voluptuós al pensar que lo millor que tenía anava a ser rebregat, malmès, romput, per les impacientes manasses del campaner.

Al ser a la plaça de l' esglesia enlairá la vista. Un esparver planava a l'entorn de la cúpula. Contemplà la massa enorme de carreus i al pensar que no tardaría en sentir dins aquelles tremendes parets, l' abraçada violenta del gegant fanàtic, un sacudiment lividinós ressegui sa pell, de blancura clorótica.

Pantejava d' emoció com el primer díe que rebé la primera caricia.

Una ratxa d' aire primaveral esbandí son

front trasparent, on s' hi marcava una senyal moradenca, record den Josafat.

Restá un instant, fruint la dolça besada d' aquell oritzó seré, contemplant-lo amb ensonyament de recança.

Ni un dupte ni una indecisió la contorvaren al entrar en la severa nau. Josafat es consumía de luxuria; era fácil realisar amb ell son anhel inestingible, son afany de amor exentric que l' entendría a n-ella mateixa com el conte de la dòna robada per un orangutà. Sempre l' havía trasbalsada aquell maridatge horrendo; sempre havía sentit insans desitjos de viure la vida d'aquella desgraciada, reclosa en el tronc d' un arbre, alimentada per les mans del simi, sentint sobre sa nuesa el pelut contacte de l' animal ferèstec, rebent de contínuu abraçades inmensament lascives acompanyades dels crits estridents d'un plaer ferotxe que no s cansa ni s' assacìa.

Palpant, palpant, arribá fins a la porta del campanar. Estava barrada i trucá, uns trucs lents, acompassats, breus, que resonaven en son cor valent i capritxós.

Estava entre-suada i, en el passadíç esbiaxat, aprofitava la fresca dels carreus refregant-hi ses galtes. Hauría volgut trobar-se nùa pera sentir arreu aquella impresiò frescal que apaibagava la ruentor de sa pell. Estenía els braços per embraçar el mur, mentres pensava que l cos del campaner tenía una amplaria semblant, una fortalesa semblant.

La porta seguía barrada. Ni un lleu remor indicava la proximitat de la fera. Trucá una altra volta am més decissiò i més fermesa. No volía entornar-sen; corría per sa nuca un pessigolleig tan suau, era tan violent el desig que serpejava en ses entranyes. No s' impacientava: esperes més llargues i més incòmodes havía aguantat per satisfer sos amors exótics. Aná a seure en un banc que hi havía allí aprop, arrimat a la paret de la capella. Tenía aires de penitenta.

Una silueta angulosa i feixuga vingué dret an ella atravessant la nau. Duia a la mà un penjoi de claus que tintinejaven; passá a frec de la bagassa sens adonar-sen, i, ja dins del passadíç, obrí la porta. La veu de la Fineta sonà al seu darrera.

—Josafat... soc jo, Josafat. Entro? Y va entrar, humildament, com una goçeta temorenca que vol llepar carinyosa les mans que l'han nafrada.

El vestit i la mantellina de la bagassa influiren en el esperit del campaner d' una manera estranya i complicada. Idees contradictories sorgiren en son magí contorbat. Cregué en un arrepentiment, en una disfreça del dimoni, en la próxima satisfacció de la luxuria, en un missatjer de la Pepona, en un enginy de sos enemics i en un camí segur per notificar a la porqueirola son bell propósit. I restá mut, i la Fineta també muda, amb un aire entristit aná allunyant-se del campaner fins caure esllanguida en l' escambell, desde on li envià per entre ses pestanyes, una salutaciò casta i ferventa.... —Som amics Josafat?—

El campaner també havía clavat sa vista en ella; la resseguía tota amb el brillant jaspiat de sos ulls frisossos. Eren mirades inquietes, rápides, que l' esgarrapaven despullant-la; rompent el botons, les cintes, els gafets i llensant amb exasperació els pellingos de roba

que s' oposaven a satisfer la lúbrica curiositat que feia dies era el cástic, el torment den Josafat.

Les delicades madeixes que dauraven la nuca de la Fineta es retorcien electrisades.

Reposá sa barba en el palmell de la mà, i s'esllanguí tota, mostrant la flexibilitat de sa cintura que semblà desconjuntar-se sota els plecs de la brusa.

—Encara em tens rabia Josafat?

—Rabia jo... jo.

—Si, tu, mira m feres mal, mirem. I s' apartava els *bandós* del front am un graciós moviment de sos dits carregats d'anells.

—Jo pla he estat el que t'ha fet això.

—Si, Josafat, fores tu i fores molt crudel. Sabs que la Pepona no vol tornar?

—Reïra, jo vull parlar-li a la Pepona, cal que torni.

Comensava a móurese-li la boca iniciant el tic amenaçador.

—Qu' en vols fer d'ella.

—Això es cosa méva, vull parlar-li, veure-la, parlar-li.

—Per casar-t' hi?

—Es cosa meva.

—I a-ne mi no m voldries, Josafat, jo t tractaría tan bè! I li llençá francament una guspira de passió de les que fins ara havien interromput les closes pestanyes.

—Escolta, apropat, sabs que penso? que a la Pepona no li agradaria viure aquí: li fan por els sants, l'esgarrifa això—senyalava el murjo en cambi hi viuría molt contenta. Josafat, apropat, assentat... i li feu un xic de lloc en el propi escambell.

El campaner, am la cara roja, sens esma per llençar a fora a la que s presentava tan senyora, tan bondadosa i tan honesta, aná a gemolir-se en el banc, i allí restá meditabond. Estava atent perxó; en quant ressurgís la dòna impura que descaradament el temptá en el trifori, s'allunyaría d'ella o la treuría, sens compassió, a empentes, a cops, morta o viva.

La llum que devallava del finestral atravessant la feixuga muralla, es feia més escaça, més grisa, més misteriosa, més propícia a la temptació. La Fineta en son reconet sols era

una ombra borrosa, una taca disfumida que incitava a apropar-s'hi, a estrenyer-la a tenir-la abraçada am la amorosa melangía que encomana el cap-vespre.

El campaner, al mig de tanta complicitat es refregava pel banc, patint i sospirant. No podía més i s redressá. La Fineta també, i ls dos s' aproparen. Ella en front d' ell arquejá son cos, enlairá els braços, retorcent-los en un estirament de mandra lasciva.

—Em vols, Josafat?

—Josafat oscilá. Per ses dents closes passava un ronc llarc, terrible. Mirant la porta entreoberta de la capella romangué un curt moment, apres fugí fins a trobar la paret; lo més lluny posible de la bagassa. Aqueixa va empenyer la porta, ajustant-la, i, am les mans nervioses posades en el forrallat, preguntá al acobardit campaner:

—Tanco? ¿sí? vols que tanqui? La veu era suplicanta enfervorida, d' enamorada que s' entrega.

Quan hagué barrat conciensudament, triomfanta, aná vers la caixa de la escala i amb el

peu al primer graó feu descriure a sos costats un vaivé de ninfómona.

—Vina, vina.....

Al furiós convit el campaner es mogué com si intentés abraonar-s'hi, pro restá amarrat al mur, forçejant per rompre uns lligams molt durs i molt arrelats que l reteníen.

La Fineta pujá escala amunt i, en la primera finestra de la caixa de l' escala, tragué el caparronet. Els bandós s' eren esbullats, la blanca gorja apareixía descoberta, els ulls li brillaven i resseguint am la llengua sos llavis sagnosos els ofería al campaner, ardents, botits, folls, delirants.

—T' espero; vina... vina.....

En el replà que servía de pas al primer estatje del campanar, en Josafat va atrapar-la.

. . . .

Era ja de nit, abaix sols una ténua blancor, com d' un reflexe de lluna, entrava per la obertura del finestral. La gran campana de les hores tocá set batallades; brunzí el ressort del rellotje; de cap a cap del campanar

passá com un frisament, i l silenci torná a ser espaventable.

Res indicava l' existencia d' en Josafat, la Fineta dins de la torre sinistre, que abans sorollaren am els udols epileptics de son pler bestial i amb el revolcar desesperat de llurs cossos que s masegaven en les lloses del replá. Encara transcorregué una bella estona. Al fí, per les finestres espillerades, passá un lleu sospir que vibrá en les tenebres com l' esbatejar d' una grossa papallona. La Fineta descendía. En la fosca blanquejá son si descubert. Anava arreglant-se, remeiant el desordre produit per la furia simiesca den Josafat, preparant-se per surtir i tornar a son hostatje. Mentres, s' assegué en la caixa del banc d' esglesia, i s' aquietá com una hiena farta de carnassa, emperesida per la degestió lenta de son macábric festí.

Josafat aparagué; dins la fosca encara es marcá sa negra silueta. Encengué la llumanera i mirá a la seva amiga que, vestida del tot, s' havía alçat i prenía la mantellina de sobre l' escambell.

—Adeu, fins demá, oi Josafat?

Ell li plantá la mirada que de somorta qu' era esdevingué brillanta, i mentres la Fineta volía fer correr el forrallat, l'embraçá en una revifalla del desig.

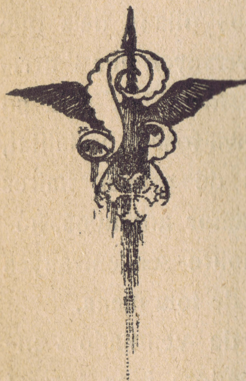
—Prou Josafat, ara no, sents?

El campaner no feu cas de las paraules de la Fineta.

VI.

ES relacions den Josafat i la Fineta duraren mitja primavera. Quant ella se li presentá de nou ell no discutí pas am sa conciencia; més a voltes, els remordiments li espremíen l' ánima. Cada díe allá a les vuit, mentres trescava per l' esglesia, veia com un senyor jesuita de llavis tremolosos i testa nevada, es ficava al confessionari. Allavors el campaner sentía ganes de rentar-se de tot pe-

cat, i lentament voltava l' absís amb intenció de posternar-se als peus del confessor. Pro mai ho feu. Demá, pensava. Sabía que un cop confessada sa concupiscencia ja no hi hauría medi de tornar a veure a la Fineta. ¡Oh l' amor de la Fineta! ¡Am quina ansia l fruía, i com l' esperava cada tarda!

Solía enmenar-se a la bagassa a dalt, a les golfes, sobre la gran volta, i allí assegutꞩ en una estora vella, entre dos pilans dels que sostenien les vigues, conversaven fins l' arribada del crepuscle. Al principi la Fineta no volía seguir-lo: ella desitjava foscor, brutalitat, grapades de fera, dureses de granet, flaires de cova, tot un deliri d' amor antihumá, horrendo, que logrés commoure ses entranyes perverses, fartes d'amors de tota mena.

Pels forats que servíen de ventiladors entrava una claretat enlluernadora, i en Josafat satisfeia am la bagassa sa curiositat: ni una bellesa de la Fineta restá per ell desconeguda. Queia en éxtasi d' imbécil, apres, assaciat, tornava a sentir remordiments.

La Fineta anava al campanar quan, exaspe-

rada per caricies que defallien tan bon punt comensades, trobava d' anyor la fera energía den Josafat. Hi arribava allí a les quatre de la tarda, hora en que sols alguna beata romanía enfront de la imatje predilecta, i, per dissimular son especte desinvolt, es vestía de negre enbolicant-se ls bandòs luxuriosos amb una mantellina, i aduc, si tenía por de ser espiada, arrodillant-se en les grades d' alguna capella feia xiuxejar sos llavis. Procurava tan com podía no comprometre an en Josafat qu' en cert díes l' agitava un frisament gens tranquilisador. I aquella actitut d' arrepentida li esqueia, i li agradava per la novetat que introduía en sa vida aventurera.

Dalt de la sobrevolta tornava a ser la dòna frenética: llensava ses robes i am poses de bacant feia delirar al faune. Ella l' instruía, iniciant-lo poc a poc en la perversió: li ensenyava son paper d' orangutà i lograva atreure l en el buit de la porta, dins l' escala, allí on va gosar-la per primera vegada. Ella parodiava l' esglai de la dòna robada i ell el bestial amor, la insaciable cobdicia del simi.

Aquestes orgíes íntimes atuíen al campaner llevant-li tota energía, convertint-lo en un juguet de la Fineta que, de díe en díe, li feia apendre un nou refinament, el convidava a una nova aberració.

—Pega-m, Josafat— i ell la petaquejava am ses manasses, sens mirament, contaminat d' aquella voluptuositat insana.

Al apropar-se les nits xardoroses a la Fineta li sabía greu posar-se l vestit que la feia suar, i, abandonant aquelles fresques golfes, llensar-se al carrer pera tornar a son llit de meretríu, on s' ofegava de calor sufrint les abraçades raquítiques d'algun jovenet tísic, o els afalacs cerimoniosos d'algun vell idiota.

—Vols que m quedi, Josafat?— li digué un capvespre ple de calda. El campaner es posá un xic enguniós.

—Tota la nit?

—Tota— i l mirá d'un modo com fent-li ofrena de quelcom infinitament agradós que ell encara no havía somniat. El campaner abaixà la testa am resignació.

Anaren a sa cambra, pro, per no passar pel

trifori i no temptar a Deu, començaren un peligrinatje fantàstic per les rampes de les teulades, fins a trobar la torre de les sagnants despulles per la qual devallaren al terrat, enclós entre els dos asperons, i s' endinzaren en l' isolada cambra, sense oratjar, que pudía a selvatgina.

La Fineta, mentrestant, gaudí de tots els terrors i totes les esgarrifances: sentí el xisclar de les ólives; pressentí l' abim que la xuclava; les aus nocturnes arran de son cap passaren lentes, moguent llurs ales silencioses; sota sos peus naxíen cruximents misteriosos, sonoritats dormides despertaren al retruny de ses petjades; fosforocencies macábriques apareixeren abaix del precipici, allí on l'humitat consumía resíduus orgánics. I quan en Josafat, segur de que la llum no podía ser vista, encengué el cap d'atxa que mai deixava, basardes noves vingueren perseguint a la Fineta, i avant i arrera, i de per tots indrets, la gruixa de tenebres que la llum no podía esvaïr, la sugestionaven, fent-li veurer fantasmes, fent-li sentir gemecs, atapaint-li la gorja

de xiscles histérics que retenía per no causar enutj al campaner.

La paüra matisá aquella nit d' amor. El *xut* de les ólives, els vesllums fosforescents de les estrelles que entraven per la enorme tatxa, de la muralla dant als objectes apariences espectrals; l'enigmátic silenci que alenava en les orelles; el veinatje de tantes buidors tenebroses, l' isolament d' aquella habitació sospesa com un niu de milòques sobre l precipici rublert de fosca, teníen desvetllada a la Fineta.

A la matinada comensava a ensonyar-se, quan una estridencia metálica repercutí sobre son cap. Era l so d' una petita campana amagada en el mur, que servía per cridar an en Josafat en cas de necessitar-lo. Un cordill, que atravessant tota l' esglesia penjava de part de fora del campanar, la movía. En Josafat es llevá, encengué llum, i conmensá a vestir-se. Certa inquietut feia remoure ses nines jaspiades.

—Tindré que acompanyar Nostramo—digué, i aná pera eixir de la cambra refussant

a la bagassa que no volía romandre sola. Aspre i sorrut partí.

A la Fineta allavors li mancá l contacte d' aquell pit ferm, li mancá el rítmic glatir d' aquell cor seré, i sense la narcotisadora violencia del amor ferèstec i agresiu den Josafat, sentí fredors cataléptiques que l' agarrotaven. Idees macábriques l' esfereiren: ella estava dins un grandiós sepulcre assaciant la voluptat prafanadora d ' un monomaníac; un castic horrendo planava sobre d' ella; oia el pas de cent fantasmes que veníen a satisfer ardencies d' ultra-tomba; les passades exaltacións d' en Josafat les creia preludi d' una mortal escomesa, i espiava l'entrada amb ulls inmóvils d' esglai, segura de veure retornar al campaner amb un punyal acerat dintre les mans crispades.

De sopte, perdudes, débils, com si vinguessin de molt lluny, arrivaren allí unes batallades, tristes i lentes, de sonoritat apocàliptica.

Per la tatxa del mur entraven vesllums d' aurora, glopades de grisor esmortuida.

La Fineta s' entendrí, pensant en aquell infortunat qu' agonitzava en l'hora poética que el cel s' aclara amb esperances de conçol.

I l bronso seguía llensant onades de magestat, calmosament, poderosament, ronc, implacable, com un avís de l' Etern dirigit als homes, recordant-els-hi la feblesa i mesquindat de llur vida i lo inflexible de sa divinal justicia.

Quan en Josafat aparegué, venía moix, pesat, am la testa blincada cap al muscle, els braços caiguts, les celles baixes, com atuit per un tremendo anatema. Havía entés el llenguatje de la campana. La Fineta s vestía i no la destorbá com altres voltes am curiositats noves ni am noves exigencies amoroses.

La bagassa no s mogué de la cambra den Josafat en tot lo día. ¡N' estigué fortament concirós, el campaner, d' aital contrarietat! Cap d'ells havía caigut en que seguir el camí de la nit passada, en plè die, era perillós. Calía atravessar llarcs espais descoberts, propers a cases altes on vivíen clergues i gent piadosa, i una dòna que passa per les teulades d'

una esglesia es cosa fortament curiosa que s conta i s comenta. Seguir el trifori, deixant de banda la profanació que suposava, era també exposar-se: l' ampit de la galería era baix, el corredor estret, amples les finestres trilobades, la llum del dematí més potenta i l temple més concorregut.

De totes maneres, fos quin fos el camí escullert pera llençar a fora a la bagassa, sempre ofería dificultats la surtida de la capella baptismal: escolanets curiosos, beates malicioses, sagristans xerraires i capellans severs, vagaven de continuu pels ámbits de la gran nau, i no era pas difícil que algún lluqués la misteriosa fugida.

Per qualsevol altre que no hagués sigut tan tímit ni tan fanátic com en Josafat, la situació no era gens inquietant, per ell, era senzillament terrible.

Josafat cumplí sos quefers, senyalá les misses, i tot el dematí entrava i surtía murmurant, fent carrecs a la Fineta per sa maleída pensada. A voltes prenía les coses i les deixava, distret, pertorbat, com si d'un moment a

l'altre esperés veure sos dominis registrats, invadits, per les autoritats eglesiástiques. Amés li semblava que les parets de Santa María eren de vidre; que l mon enter fitava ses mirades en la Fineta, que, indiferent a la engoixa de son aimant, s' era aposentada en el marc de la finestra, distraguent-se en la contemplació de les montanyes amarades de sol, esbandides d' aire pur, suau, flairòs, que arribava fins an ella joguinejant amb els rinxos de sos bandòs esbullats per una nit de follía. El campaner am veu ronca, imperiosa i brutal, li maná descendre del mirador, i a-les-hores la Fineta aburrida, amb les robes fluixes, aná a agessar-se dins el recuartet, en el catre esquifit, brut i pudent.

Josafat la deixava fer: ses entrades i surtides eren precedides d'infinites precaucions, i no s descuidava mai de barrar la porta. Envá la Fineta el cridava am dolcesa, amb ansia d' amor somnolent, ell no responía.

Així passá aquell dematí. A la tarda, quan ja en Josafat començava a tranquilisar-se i veia joiós l' hora de allunyar a la bagassa, vingue-

ren nous motius d' alarma. Impensadament, l' organista, un capellanet petit i rabassut, bellugós i afable, per encarrec de mossen Lluís vingué a dur els papers de l' oncle de la porqueirola. Dos o tres companys clergues l' acompanyaven. Eren bromistes, i en Josafat tingué que aguantar llurs bromes.

Era un tema vell que sempre es retreia am fortuna, el casament den Josafat. Ara anava de bo; els papers de la curia eren llicencies esteses; que callat s' ho tenía; estava desmillorat d'enamorament; i l'organista s'hi atansá i am una serietat grotesca. —Uf Josafat, tù puts a dòna—li digué.

Dins les sotanes els clergues es retorcíen enriolats, algún caigué convuls sobre l banc d' esglesia, i, en Josafat, cregut que verament tot alló era una mofa sagnanta, s' esblanqueí llastimosament. ¡Ho sabien tot i s complavien en martiritza l! ¡Estigué a frec de caure de genolls al mig d' aquella alegría i, confessant sa culpa, demanar-los-hi perdò, llástima, bondat i silenci.

L' agonía del campaner fou llarga: tingué

que acompanyar-los dalt del campanar, per tots els llocs on la Fineta exhibí ses belleses matxocades, vibrantes de desig, per tots els recons testimonis de son bestial concubinatje, i ls visitants ho curiossejaven tot com cercant rostres de son delicte, senyals acusadores, proves de son pecat.

Al creuar les golfes un s' adoná de la estora, del jaç lasciu, i fent petar els dits de sa ma grassoneta amb envejosa ironía esclamá:

—Tira peixet quines mig-diades mes fermes deus recargolar-hi; ¡Ah gran sapastra!

I encara més: La torreta del campanar románic fou invadida pels clergues impertinents i en Josafat mort de por cregué sentir una cançó que muntava per l' escala, una cançó indecent, de bagassa aburrida i solitaria. I a l'entorn de la llosa, ont els esparvers celebraven llurs festins, l' humor dels clergues demanà vi negre per celebrar el prometatje del campaner.

—Josafat, convíde-nos: sigues espléndit.

No hi hagué remei, aná a cercar vi negre. En sa cambra llençá una mirada tan fulguranta de despreci i odi a la Fineta, que ella sentí la fredor cataléptica de la nit ensenyorir-se de son cos.

—Josafat, que tens. No la deixá parlar, amb una má li clogué la boca i am l' altre l, estirá del braç violentament, irat, amenaçador. Volía arrossegar-la no se ont, a un amagatall segur, a una de les moltes buidors ignorades, que formaven cataus estrets, ninxos inmonds, difícils de trobar.

—Deixem, Josafat, deixem... ¿on vols portar-me? xísclo, xisclaré... xisclaré....

En Josafat, surtí tremolós de coratge, am l' engoixa estergida en ses faccions i la Fineta meditá.

Un profétic esglai, un ombrívol pressentiment, la feien pantejar. No era tan tétric el sò de la campana que de bon matí va entendrirla com els pensaments que flotaven en son magí contorvat per l' inesplicable exitació del campaner.

En la gorja esponjada de vici, la Fineta hi sentí una escoissor estranya, palpá el lloc adolorit i enretirá ses mans humides d' una

transpiració sagnosa. Somrigué: ba, quan estimava era més brutal encara. I estranyament exitada pel color roç que tenyía la polpa de sos dits, formá el propósit de no sortir d' allí, de tornar a gaudir aquella nit les furientes caricies del campaner. Tenía quelcom nou per ensenyar-li; en son cos torturat hi havía espais no flagellats que oferiría a-ne la bestia que ella sapigué educar en una escola d'amor selvatge, grandiosament infame.

El campaner, retorná. En les butxaques de ses calces amples, dringava la propina dels clergues.

Més asserenat, mirava am complascencia la claror que prenía livideses capvesprals.

—Quan sigui fosc, et caldrá anar-ten.

No, respongué la Fineta; tota ella s' humiliá; asseguda en la petja d' un graó s' arrupí tristament, enxiquint-se, com si volgués demostrar que no feia nosa. Aprés am l'esguard demanava clemencia.

L' ombra s' espesseía dins la cambra, i, ells, muts, inmóvils i aclaparats dissimuladament se contemplaven.

Arrivada l' hora Josafat encengué el troç d' atxa, obrí la porta i esperant a la bagassa que l seguís s' entretenía rompent els carmells de cera.

—Au, qu' esperes.

La Fineta tampoc va moure-s. Suspirá profondament per demostrar la recança que li produía la nit d' amor que anava a perdre.

—Au, repetí el campaner, cal anar-ten. S' han d' acabar aqueixes coses.

—Perque, Josafat, que t' espanta?

—Tot. Poc més te descobreixen avui. Jo plá estaría fresc.

—Be, Josafat despedim-nos—i se li apropá com el primer díe, amb els costats botits, blincada enrera projectant el sí, iniciant el vaivé luxuriós.

Ell ajupí la testa i li flairá els *bandós* estrenyent-la un instant am sos braços d'atleta.

Una esgarrifança de joia serpejá per la carcanada de la moça, riçant el daurat borrissol de sa nuca.

Quan el campaner deslligá sos braços, ella seguí empenyent-lo am sa carn flonja que

relliscava dins les desforjades vestidures, i aprés, am les mans tebiones, començá a acaronar-li el cabell aspre i estarrufat com les pùes d' un porc espí.....

—

Al dematí següent feien osties en Josafat i la Fineta. Ella passava la farina amb un cedáç atapait i cantava la cançó amorosa la cançó báquica que n Josafat no acabava d'entrendre. El triomf brillejava en sos ulls escaldats de meretriu estragada.

Ell maldava deixatant la farina amb aigua, fent-ne una pasta fluïda que aprés calía posar en el motllo arruent: dues plaques de ferro de mánec llarc, creuats a manera d' estenalles. Estava fortament inquiet i concirós. Fins tenir a fora a la bagassa no respiraría tranquil; i la nit era lluny ¡un segle tenía que transcorrer per arrivar-hi! Les batallades de les hores, que ressonantes resseguíen la grandiosa esglesia, li semblaven anunciadores de sorpreses desagradables, de perilloses visites. I

estava atent, amb una atenció d' empresonat que espera son butxí.

¡I com havía caigut altre volta! ¡Am quanta feblesa s' havía resignat al capritxo d' aquella dòna! Recordava la nit rüenta, la nit folla, la nit satánica, i s preguntava si tindría valor pera desempellagar-se mai més de la Fineta. ¡S' ho jugava tot! la gloria eterna, l' estimación dels superiors, el pà de cada die i fins, perque no confessar-ho, l' esperança de tenir el bell parlament am la Pepona. ¡Ont havía arribat! Era tan gran el baf d' impuresa que tancava la seva cambra que arreu s' estenía com una fumerola del esperit maligne, traspuant per tot, empastifant-ho tot de fetors lascives. Ell mateix, sa córpora mateixa refregada hores i hores am la carn enfebrada de la dòna impura, despedia efluvis sacrílegs, i allá on pasava anava deixant una estela negra i pudenta que obligava als sants a fer magarrufes, a plorar a les verges, entristint l' esguard de Nostre Senyor.

Al matí, quan els ministres del altar celebraven les misses en llurs capelles, pareixíen

inquiets, com pressentint bolves de pecat surant per l' aire; i al aixecar l' Hostia ho feien am fervor de desagravi, am mirar contrit, pidolant clemencia, pel causant de la tremenda infecció de l' esglesia.

Ara mateix els dits de la Fineta, que futisquejaven am la pasta que tenía que ser aliment de gracia per clergues i fidels, li semblaven profanadors i l' enuntjaven.

El primer cop que obrí aquells molls llarcs i feixucs, l' ovalada película d' on teníen que ser tallades les hosties, se crivellava amb un cruiximent de fulla seca. I envá posava un mirament exagerat al fer la tasca, sempre ls relleus del tel pur i diafán; el Crist amb els serafins i els alats caparronets que ls envoltaven, es feien mil peces al obrir les amples pales del motllo.

Alló era un auguri de desgracia, un anunci de dissort, un avís del càstic que l bon Deu, ofés, li enviaría. Anorreat llençá les eines i caigué pesadament en l' escó de la llar.

¡Ah! Fineta, be n trigarás de temps a posar els peus en eixa cambra!

Passaren el díe sens parlar-se: inútils foren les tentatives de la Fineta per revifar al campaner; no hi valgueren ses bromes, no hi valgueren les veres; res pogué son pit de mustiuada delicadesa, trontollant-se dins els plecs de la brusa flonja: res sos costats onejadors passant i traspassant incessantment enfront dels ulls estátics den Josafat; res els diminutius carinyosos prodigats entre roncs sospirs; res els dits llarcs i acaronadors estarrufant l' aspre pelatge del cap del campaner, acotat d' avergonyiment i plè de proposits de formal esmena. Temps perdut. —Fuig— li deia invariablement, sensa ira, sense por, amb una indiferencia d' home enfeblit per les nits de crápula passades.

El Faune vensut, am son aire d'impotencia, causá més impresió á la bagassa, la inquietá més que no pas l' home brutal, temible en sos desprecis, ferotge en ses ires, crudel en sos amors.

Li passará pensava ella. —Es ma víctima— i en ses entranyes perverses hi nasqué una rara compassió que torná a enardir-les, cobe-

jant encara l' última resquicia de viril energía que pogués restar al campaner.

Arrivá fins al cinisme més descarat i més inmond. En Josafat, s' allunyá, fugí de la cambra.

Al caure la tarda, la Pepona vingué a cercar a sa companya. Estava intranquila; dues nits fora era massa. Atrapá al campaner quan finía la ronda acostumada en aital hora, i dintre mateix de la capella baptismal li preguntá per la Fineta. En Josafat no sabía res, no li esplicaven res, ni volía sentir a parlar de semblant dòna. Allavors la Pepona, exaltada, contrariada i furiosa, amenaçá al campaner: ho xerraría tot, fins el Bisbe s' enteraría de concubinatje de l' home que tots tenien per sant, i ja hi hauría qui li demanés comptes de son obrar, ja surtiría qui, de bon grat, o a la força, li fes cantar on tenía segrestada a la Fineta. Josafat es vegé perdut, la por va ensenyorir-se de son pit com s' havía ensenyorit el remordiment de sa conciencia.

Aná a cercar a la Fineta, i, estiragossant-la, fent-li cruixir ossos i tendons, la arrossegá

fins a la porta de la capella. Allí la Fineta, al trovar a la Pepona, endeviná lo succeit; un furor histèric contragué ses faccións, i am veu estridenta, inmensament repulsiva, llençá sobre sa companya tot el verí de sa mala llengua; un raig de paraulotes baixes, que l' altre recullía, retornant-les-hi. En Josafat, escruixint-se s' interposava i les espenyía.

—Fòra, fòra—pro l xáfec de bruticia, el torrent infecte, passava per sobre d'ell i borbotejava en plena esglesia, dins la majestuosa nau, esquitxant de llot i pudridura les coses santes.

Prop del cancell, la Fineta s' abraoná al coll del campaner i l besá en la boca, una, dues, tres vegades, fins que una empenta irresistible li feu deslligar els braços i la llençá contra la portella.

Surtiren. En la plaça continuaren la disputa. La veu de la Fineta fou l' última que oí el campaner.

—Encara que no m vegis en dos o tres setmanes, mai més de la vida tornis a importunar-me.

En Josafat, restà sol. La solemnial grandesa del temple parlá a la seva ánima.

—Has contaminat la casa del Senyor; per ta culpa les bagasses hi entran per satisfer sa famolenca luxuria, i com dins el burdell s'hi barallen, llençant, a la faç plascévola de les imatges, tota la porquería que omple son cos envilit. Arrepenteix-te, demana perdó, Deu te mira.

A la nit tingué enfront, sever, ficsó, serenament escrutador, l'ull del Pare-Etern, que no l deixá reposar.

Quan el rellotje pausadament tocá les dotze, en Josafat començá l exámen de conciencia, i, de bon matí, am la testa ajupida, gairebé sanglotant, queia en braços del jesuita de llavis tremolosos i testa nevada.

VII

A Fineta no era dòna que renunciés de cop i volta al amor d' un home i menys al amor den Josafat. I torná a pujar la rampa de Santa María, torná a acaronar-la el vent de la tarda i ella torná a mirar l' oritzó com prenguent comiat d' aquella llum, d' aquella boniquesa.

Contra lo acostumat en semblant hora una campana voltejava en els finestrals de la cú-

pula, la mateixa que en la nit basardosa li esponjá el cor am la lenta vibració de ses batallades. Romangué admirada, atenta al retruny august de la «Branda-morts», meditant el simbolisme d' aquell nom amb el que la ciutat esporuguida, havía batejat al bronzo tètric. Pensá que era el braç formidable den Josafat el que l movía i s' imaginá al campaner espitregat, am la pell suosa, reganyant son coll groixut, dur i tendinós, i l desig de clavar les dentetes en el tou de muscles palpitants li feu apressar el pas pèr sobtar-lo en la tasca.

Quan la Fineta entrá el campaner estava dret sobre els quatre ó cinc graons que servíen per pendre embranzida. La vegé, i disimulant-ho esperá l tom de la campana i engrapant am ses manasses el llivant es llençá amb els braços contrets i la faç congestionada.

Repercutí l batall i en Josafat pujá de nou la graonada, calmosament, seriosament, seguint l' ascens de la corda, i, mostrant una gran indiferencia per la mossa, botá altre

vegada. Ella sens parlar-li el deixava fer, contemplant enbadalida aquell espectacle fantástic. I la negra silueta den Josafat s' agitava sospesa en la llarguíssima corda, entre la grisor entristidora que tancaven les feixugues i aplanadores muralles, mentres a dalt, en la fumada volta grinyolaven les currioles.

La Fineta revivant son desig, atiant sa passió, seguía quieta en espera de l' esclat de benvinguda que li faria el campaner.

Finit el ressó de la última batallada i penjant el llivant en el clau de ganxo, en Josafat mirá un segon no més a la bagassa, aprés, es girá d' espatlles, sa fesomía es cubrí d' austeritat, dues arrugues solcaren ses galtes, sos llavis mormolaren quelcom parescut a una oració i tota sa llarga córpora prengué una rigidesa bíblica.

En la boca entreoverta de la Fineta s' hi gebrá una salutació amorosa; un pressentiment esqueixá ses entranyes abans joioses i rublertes de promeses. Am tot, avançá lenta i flexible fins arrivar aprop del campaner que l' esguardá am recel.

—Aparta-t bagassa—foren ses paraules—aparta-t, veste-ten, res tens que cercar-hi en aquet lloc. I apretá sos punys de gegant, ferms, durs com els carreus de son campanar.

—Qu'es aixó, Josafat, aixís m'esperes aprés de tants dies d'ausencia, aixís em rebs quan jo t cerco ardorosa, folla per tu, anhelan-ta de ton amor com el primer die. Adeu Josafat, m' en entorno, sents? pro no renuncio a les teves caricies, tornaré i tindrás de sufrir-me.

—Tu plà t' en guardarás bé de posar els peus aquí.

—Per qué Josafat, que m faríes?

—No cal pas esplicar-t'ho.

—M' en trauríes?

—T' en trauría.

—I com? Josafat. I la Fineta se li apropá altre volta. Apesar seu el campaner la resseguí tota amb una ullada trista: com el jorn que li feu cometre l primer pecat venía habillada com una nuvia; el negre fai li dava esbeltesa; sota les faldilles les anques inquietes

frisaven am nova voluptuositat; dins la brusa el pit s' aixecava impacient, contorvat, amb un bleixár amplíssim com el d' un domador enfrent d' una fera temible i esquerpa.

En Josafat es recordava de totes les impensades exuberancies d' aquell cos de dòna; sabía els ressorts que l'enfollíen, coneixía ses estremituts, ses agoníes, ses ressurreccions lentes, absorvents, tiràniques i tot aixó el desarmava, el mantenía passiu, abatut, sense habilió d' allargar la má i refusar a la dòna impura.

—Véste-ten, fuig.....

—No Josafat, ja no, ¿per qué? Es refregava amb ell. El campaner sentía en son colze el tendrissim contacte del si de la Fineta; notava l' ondulació rítmica de son respir, el colpejar feble de son cor minúscul, el ronc afalagador que passava entre les dents closes per gelosa proija i l' enfebrada alé que muntava fins a la cara d' ell, enervant-lo.

—Josafat tens qu' estimar-me, sents? ¿Per qué estás ofés? ¿Qué t' he fet? ¿Quí t' ha

parlat mal de mí? Vols que m quedi am tú, aquí, per sempre?

—Vull que marxis lluny, que no t' acostis, vetho-aqui.

—Josafat!.....

—Aparta-t.

—No puc, et desitjo am tota l' ánima.....

—Mai mès, encara que t morissis.

—Josafat.....

—Véste-ten dic.

La Fineta allargá ses mans i moxicosa, dolça, acentuant més son ronc apassionat, intentá repenjar-se amb el campaner, i passar-li sos dits pel crani punxagut pera estarrufar-li el cabell.

Josafat llençá un crit enfollit, negre, fatídic.—Llamp t' esquerdi— i son colze s' enfonsá am violencia en la massa flonja del si de la bagassa.

Aprés, am la mateixa facilitat que engrapava els llivants de les campanes, engrapá els braçets de la Fineta per llençar-la al carrer, pro al tocar-la, al sentir la pell lliscar dins el satí, s' esborroná i desfé aquell contacte que

li rebifava masses recorts; tingué por d'aquella suavitat tan admirada i tan voluptuosament fruída.

Un cop lliure, ella s' encongí i, am l' intencionat espurneig de ses nines verdes, mossegava una arteria que glatía en l' ampla gorja del campaner.

—Troçeje-m pro no lograrás allunyar-me de tu; no m' en aniré; aquí m tindrás sempre desitjan-te, comprometen-te, fins que m'estimis com abans. Això digué la mossa i al notar un moviment agressiu den Josafat, afegí:—Arrosega-m, au, prov-ho, xisclaré, tothom me sentirá, si ve gent m' arraparé a tu i provaré de petonejar-te perque ho vegin.

Aná a seure-s en l' escambell den Josafat.

—Mira ja estic aposentada, nit i die esperaré que torni ton amor.

En la brega s' eren afluixades ses robes i esbullats sos cabells. Son esguard maligne passava a través de les rosses madeixes despreses dels *bandós*, am un brill hipnótic, provocador, insufrible, mentres de sa boca iróni-

ca n' eixíen paraules que esqueixaven la pell com fiblades de tralla.

—Cobart, *hipócrita*, qui t' aconcellat, qui t' ho ha manat que m traguessis—i motejá als protectors den Josafat d' una manera orripilant.—Dejuna tú que ells ja s' afarten. —En sabía moltes histories dels ensotanats; varies vegades s' havía deixat esclafar per ells.—Pesen, pesen, son del teu tremp, Josafat, pro fas bé de no fiar-ten, a na tu te n treurien del campanar, pero a na mi em ficaríen de bona gana en el seu llit. Creu-los, Josafat, creu-los, sigues bon home. Dejuna que ells ja s' afarten. I esclatá en una rialla aspre, discordant, endemoniada, i llençá més verí, més odi, desfogant son despit am paraules cíniques i gestes indecents.

El campaner mirava a l'entorn cercant una eina forta i dura que anés be per esclafar d' un sol cop aquell cap d' escorçó que l' enartava llençant-li per les dilatades pupiles tota la força nerviosa de son cos d' histérica vibrant d' ira, ple d' esgarrifoses estridencies.

La Fineta degué compendre les intencions del campaner perque es redressá d' un bot epiléptic.

—Jo soc vinguda am les entranyes enceses per tú; mata-m, pro morta i freda encara seguiré desitjan-te. En Josafat am tota sa grandaria i am tot son coratge s' estamordí; tan espantable i resolta estava la Fineta. La bagassa no surtiría, era inútil. Li agafá un pànic indescriptible; corría alocat per les estretors d' aquella cambra.

Impensadament la Fineta sanglotá: demanava una almoina d' amor, s' arrossegava humil i afligida, aprofitant la llum grisa complascent i temptadora del díe agónic. Cridava al campaner am mots dels qu' ella inventava en els grans éxtasis erótics, en els grans esvaïments del plaer, i cercant-lo el perseguía com una ombra luxuriosa, com un fantasma infernalment apassionat. I com el jorn de sa primera victoria, aprop del cilindre de la tenebrosa escala, al mig d' un dels estiraments que precedíen sempre a tots sos esclats d' amor mes terribles.—Vina, vina, cridá, am

veu de gorja ronca i enfarfegada,—tanca i vina. No podia acabar pas aixís nostre gran amor; tú ja ho veus... tanca i vina.

En Josafat corrents aná a la porta pro, en lloc de tancar-la, surtí a fora i pegá una ullada de cap a cap del temple. Allá baix, junt als pilans del absis, es movía una silueta alta i severa; avançava am magestuosa pausa, i tenía la venerable esbeltesa del bondadós *padre*.

El campaner reculá, esverat, am pas oscilant, la cara trágica i suada. Fermá la porta. La bagassa en son lloc l' esperava; son dors despullat resplandía, una blancor de brumera enrondava sa cintura i, fins els peus, encara el negre fai la tapava.

—Per fí, saïná, i triomfanta, feu esmunyir ses robes.

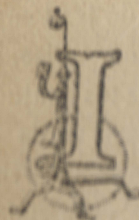
La grapa orripilant den Josafat es clavá en la nuesa de la dòna temeraria; am sa força colosal la rebotí contra els primers graons de l' elix fatídica; el crani de la Fineta colpejá en la pedra dura i una violenta estremitut la deixà enrampada.

En Josafat, amatent,va apilonar la roba tebia, flairosa sobre la avergonyidora carn de la Fineta, passá el forrallat i, deixant-la enclosa en la foscor de la caixa, s' allunyá rápidament d' aquell lloc sinistre.

VIII

I no vingué l' ombra alta i severa. «Vetllaré per vos; el pecat que contamina vostra ánima es d' aquells que solen perdurar en els homens; vostre ser está saturat de concupiscencia i facilment tornariau a caure.» Aixís li parlá el confessor en l'hora solemnial de la absolució, i aixó recordava en Josafat, i aixó determiná aquella violencia.

Anava revenint-se.

Que havía passat, que havía fet, que succeiría? Sos ulls jaspiats registraven els recons

més foscos de la gran nau. L' instint li aconcellà barrar tota l' esglesia. Silenciosament, precavut i desconfiat, feu sa ronda esbrinant capella per capella fins tenir el convenciment que l temple estava desert. Aprés el sorollà am l' espatéc de les reixes, amb els grinyols dels panys i forrallats, i quan fou a la porta forana tragué l cap per la portella del cancell.

En la deserta placeta les lloses de les tombes reflecsaven la llum crepuscular grisa, i esblaimada; l' herba que dibuixava les juntures era tendra humida, hermosament verda i les fatxades de les cases properes semblaven fesomies condormides. Una pobre vella eixía tremolosa d' una gran portalada i s' allunyava ranquejant, fent petar contra l' empedrat la ferrada virolla de son gaiato.

En Josafat barrá també la portella, i aná a veure lo que havía succeit en la caixa de la escala.

Pel camí, recordá que havía ovirat els ulls de la bagassa girant desesperadament dintre la fosca de ses conques, com despedint-se de

la vida. Una corrent freda serpejá per ses cames débils i trémoles, son cor semblà enfeblir-se i morir am rápids i menuts esbatecs, i l pressentiment de que sa tranquilitat estava perduda per sempre, li atenellá l'esperit.

Era fosc i encengué la llumanera. Obri. La Fineta en actitut desonesta fitava en ell un mirar enterbolit de pasme i terror; de sos llavis morats surtía quelcom repugnant que brillava a l'inquiet parpelleig de la petita flama; tenía el cap apretat per la contrapetja del tercer graó, la barba enfonsada en el pit, i els bandós esbullats se li enganxaven pel front lluent; una lluissor llefiscosa que feia ressaltar més la espaventable palidesa.

En Josafat en aitals moments anyorá totes les pasades benauranses de sa vida, tingué present un per un els tots favors rebuts, tots els somriures bondadosos, totes les esquenades amígables.

Volgué tocar a la Fineta i sa nuesa l' acobardí, encara li despertava luxuríoses idees.

—Dèu ser freda, pensava, freda com gebre, «He vingut am les entranyes enceses

per tu, morta hi tot seguiré desitjan-te,» i era cert, allí en son ventre una inperceptible onada pareixía iniciar el moviment luxuriós.

Dalt de l' escala colpejava el rellotje. En Josafat reculá i començá a contar aquells sotracs del temps: una... dues... tres... set hores. Tenía tota la nit per meditar. Una serenitat pasmosa gurí son esperit, empró, ses carns tremolaven encara.

Feu l' últim toc de la tarda: era fácil, no més calía ventar una estravada al llivantó que movía el batall de la María, reposar mig minut, i tornar-hi... Ell mateix s' estranyá de lo bé que complía sa tasca, tan a frec d' un cadávre.

La llumanera deixada al sòl projectava l' ombra den Josafat dalt de la volta, i aquella silueta colosal am son cap enorme, ses cames infinides i sos braços enlairats moguent-se calmosos, semblava gratar serenament els carreus desjuntats, per obrir-hi una fosa.

I l' ombra li sugeri una idea: un home com ell no debía espaordir-se per amagar el cos d' una mala dòna, allí ont hi havía tants es-

pais, tantes buidors, tantes tenebres, tants llocs ignorats de la gent. ¡Oh, no perdería ni un dels bons amics, ni una boca deixaría de somriure-li, ni una mà de trucar-li la espatlla.

Pensá en un sac que hi havía en sa cambra i volgué pujar-hi per cercar el sac, pro l tenir que destrompassar a la Fineta li repugnava.

Feu una llarga marrada per la sagrestía on desembocava la escala de la torre románica. Tingué que desfermar dos o tres portes, i posá gran mirament en no fer soroll. En sa cambra vegé el catre esbullat i pensá que aquella nit no podría reposar-hi, que una feina llarga i penosa l' esperava. Retorná allá ont era la Fineta amb el sac al braç, i al posar-li les mans a sobre no la trobá pas freda. Allavores li agafá un esverament d' idiota. Corregué per tota l' esglesia, afollat i suspirós. Aprés s' arraulí al cap-de-vall del absís, lo més lluny possible d' aquell dimoni que ressucitava.

D' un moment a l' altre li semblava que

tota la nau ombrívola i silenciosa tenía que ser pertorbada per l' aparició de la bagassa. Per primera volta en sa vida mirá am recel el fons de les capelles, allí ont els vesllums de les llanties acaronaven incerts retaules i sepulcres.

I altrament cregué ovirar-la eixint de la capella baptismal, caminant tota núa, blanca com la cera, pausada com la fatalitat, els ulls girats, els cabells flamejants, els braços oberts, cercant-lo. —Vina... vina....

Josafat cambiá de lloc. Posternat enfront del sagrari s' arrapá neguitosament a la gran reixa, vora la llantia.

La flama diminuta i oscilanta escampava sa llum bondadosa per la testa del campaner acotada i meditabonda. Els fantasmes, els misteris, les paüres de la nit semblaven finir, esvair-se en el cercle de llum esgrogueída. Allí una santa pau, una magestuosa serenitat, una grandiosa calma aconortaven al campaner. Car res temía en Josafat baix l' amparo del Santissim.

En la bonança d' aquell redós sentí passar

les hores, correr la nit i naixre una vaga esperança de que lo mediat, entre ell i la Fineta, era un pesat ensomni... Quan l' hermosa llum del día aclarís el vitratjes, quan el sol anés clapejant de vius colors pilans i capitells, sepulcres i retaules, quan l' or enlluernés en els altars i somriguessin les irisacions en la faç dels sants, estaría lliure per sempre de la bagassa; ella hauría desaparegut escarmentada. I la veia dreta am sos dits plens d'anells, els anells qu' ell tan admirava, arreglant-se els rinxos esbullats, les arrugues del vestit, mentres am sos peuets llençava despreciativa el sac que tenía que servir-li de mortalla.

¡El sac!! El sac!... perque am tanta llestesa aná a cercar-lo? La meditació sobre aqueix *perque* fou llarga i penosa.

Entretant la grossa campana del rellotge medía conciensudament el temps; ses onades ressonantes sosmovíen les tenebres, i feien parpallejar la llumaneta del Santíssim.

I fou allá, a les dotze, que un xiscle llastimós vingut del campanar esqueixá l pregon silenci de l'esglesia. La nau majestuosa repe-

tí l' esfereïdora estridencia, allargant-la, rebotint-la d' assí i d' allá. fins deixatar-la en la sobirana calma de la mitja nit.

El xiscle era tan penetrant, tan agút, tan ferm que en Josafat el cregué resseguint els ambits del mon, desvetllant a la ciutat esglaiada, revelant als homens l' existencia de la bagassa agonitsanta, núa, impùdica i blasfema dins la torre sinistre.

Vindrien jutges i butxins; la gent s'escruiría; els bons clergues tindrien remordiments d' haver-li confiat les campanes, les imatjes, les coses santes; l' esglesia bruta de sang profanadora tindría que esser purificada pera hostatjar altra volta a Deu sagramentat, i quant ell espiés son crim sobre el desonrós cadafalc, els pares li aproparíen llurs infants per hauren esmena.

La paüra corría per entre la pell i l' os de son crani deprimit, riçant-li les arrels de l' áspre cabellera.

No podía deixar que s repetis el crit aixordador, i, amatent i esgarrifat, s' endinzá en l' esbiaixada porta.

Trobá a la Fineta revolcant-se pels graons, rebotía son cos per les pedres, grans gemecs s' escapaven de sa boca, bleixava fort i seguit, mentres obría i tencava els braços com estrenyent un aimant invisible.

El campaner pensá en atüir a la bagassa i cercant el medi, enlairá son esguard plé d' ánsia. Penjades de la volta les pedres enrodonides, a la meitat de sa ruta, seguíen baixant, lentes, fatals, inconscients i dòcils, vers la terra. Teníen la duresa i crudeltat que an ell li mancava pera finir la agonía exasperant, i llur pesantor tremenda sabría ofegar els cruximents satánics, les discordancies de perdició que exalava el cos morent de la Fineta.

Arrocegant-la, la colocà sota la vertical dels contrapesos.

Començá una espera llarga, enguniosa, en la qual contava ls sotracs del pèndul, el colpejar de son cor, aquell cabar fatídic de trapense, aquell retruny isòcron que sonava en la tenebrosa escala.

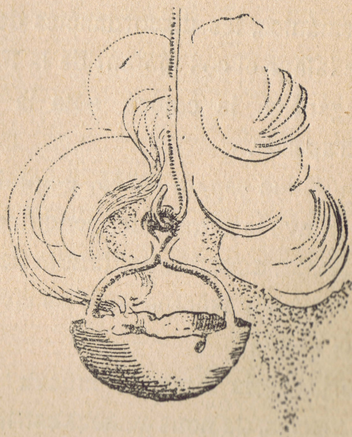
I la gorja de la Fineta s' inflava atapaida de nous xiscles, de nous gemecs estridents, de

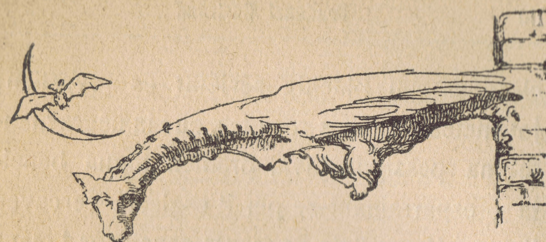
nous crits de suprema angoixa, i l campaner, en un esclat d' impaciencia, feu ell lo que havía encomenat a les lleis de la materia, a la inércia de les coses.

D' un sol braçat recullí la morta am ses robes, i rebregant-ho tot, apilant-ho tot, ho enquiví dins la caixa del banc d' esglesia.

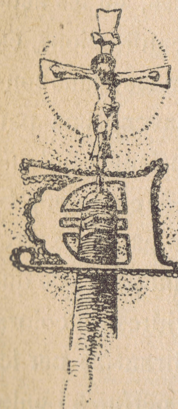
El cap se li esbaía, els jonolls se li flectaven i, am grans esforços pujá a sa cambra.

Allí engolí un bon troç de pà, begué d' un sol trago una citra de vi negre i agessant-se en son catre, clogué les parpelles en un des mai de tot son esser.

IX

PRÉS del toc d' oració en Josafat obrí l temple. L' empenta del cancell sorollá tota la nau, i una glopada d' auba entrá suptil i flairosa. Més tart els vitratjes dels finestrals i rosons s'aclaraven, i les llanties, amb extremituts agóniques, reduint el cercle de sa llum s' esmortuiren.

Escolanets plens d' irreverenta joia trescaven per les capelles; en la sagrestía els

clergues am plácida serietat es revestíen; jovenetes de galtes rosades, que la negra mantellina pessigollejava, preníen aigua beneita i esparramant-se per l' esglesia cercaven llur confés; vellets de fronts espaiosos i mans tremoloses oíen missa am gran devoció; aquí i allí repicaven campanetes, i resos fervents am sòpit mormuri, brollaven arreu.

En Josafat veia en els rostres, en les actituts, en els esguards, en les genufleccions, en el petjar silenciós i reverent, en les mans conmoses dels fidels que s signaven, una pau santa i una tranquilitat de conciencia qu' envejava com un dó impossible de conseguir. S' adoná també de que a fora els pardals xerrotejaven en els modelats dels finestrals, de que el sol acalentava rioler els vidres de colors, de que la brisa matinal filtrant-se per les escletxes de les portes duia perfums i enjogassades remors. i son esperit, malmés per l' horror del crim, medí per primera volta lo bo i agradós d' aquelles coses.

An ell sols li restava vetllar, vetllar sempre; per que ningú descobrís aquell cadávre

que planant sobre sa vida, com un pellingo endolat, l' ombrejava tota.

Ferm i en guarda, en la entrada del campanar, esbrinant la proximitat dels escolanets portadors de comandes, no s' allunyava mai del banc d' esglesia, l' orella atenta, la boca grunyidora, la vista fulgoranta.

A voltes creia percebre un panteig pregon dins el banc, obría am gran precaució la caixa i a la llum freda i morta que atrevassava el mur, ovirava envolcallades de penombra clapes informes de nüesa esgrogeida entre rebrecs de fai bruts i polsosos.

Una alenada pudenta de suor i malaltía muntava del fons de l' improvisat ataut, i el mateix recargolament de cabells de la nit, resseguí el crani den Josafat.

Finides les rel-ligioses ceremonies del matí; deserta l' esglesia i éll lliure d' obligacions, sentí necesitat d' alleugerir son ánima, d' allunyar-se de la morta, i pujá a les golfes de la nau. Allí mirá al lluny, vers les blavoses montanyes, vers son poblet, vers el païs assoleiat de fresques ubagues i prads hermosos

on la pastora s' hi enjogassava temptant sa honesta adolescencia i ont ell fugía del pecat, fortalescut per les contínues prédiques del sant rector. Volgué haver-ne conçol d' aquelles llunyaníes, d' aquell passat, d' aquells records agradosos, pro el cos értic i pudent de la Fineta s' interposava i era més gran, més dominador que l sol, que l' espai atzurat, que l'Univers, resplandent de llum joiosa.

I l sobtá, a l'impensada, una greu angoixa, una inquietut tremenda. Havía fet mal fet de desamparar a la morta; calía vigilar ferm, no tenir ni un descuit ni una imprevisiò, cap porta era prou segura, cap lloc prou amagat, sempre hi havía un rastre per descubrir els crims, mai mancava un escletxa per ovirar les malifetes. Descendí, barroer, neguitós, afollat. Depressa, abaix, pod-ser a l' entorn del banc hi trovaría a la justicia!

Hi trobá l silenci, el maligne silenci de sempre, el que feia mesos xiulava en ses orelles, el que de tant temps era son negre conceller, el que havía revifat ses passions, encés son cor de liviandat i d' ira.

Respirà fressosament: ara calía no rendir-se fins que les humanes despulles es cobrissin de verms, es tornessin pols, vent empudegant, resquicia inapreciable.

El die com pesanta cadena s' arrocegava lent i pérfit. En Josafat, en sa espera macábrica, esperonava son magí amb una toçuderia crudel, insana. Les idees trotaven per un cercle reduit desenfrenades i confoses, inventant plans deslliuradors, medis per despendre-s de l' embalúm fastigós que comensava a pudrir-se en la caixa del banc, i que creixía amenaçador, es feia enorme, acaparant l' espai, l' aire, la llum de sos dominis. I pensava en Josafat en un ganivet de tall suptil capáç de trocejar la carn de la Fineta en llengues primes que l vent pogués endur-sen; pensava en una flama devoradora que consumís sense fumera ni fator; en un líquit corrossiu, un vidriol, una aiga-fort que digerís fins els ossos; en un oratje de monstruosa força que fés voleiar les coses mes pesantes; en una torrentera térbola i profonda que s' allunyés dissimulada sense fressa ni recança; i en una munió

de besties carniceres que vinguessin a omplenar llurs ventres famolencs i descomunals.

Cap a la tarda li entrá un desfici martiritzador; una desconfiansa suprema. Es malfiá de la proximitat de l' esglesia; pensá en lo impensat. Obrí de nou la tapa del banc i, sense llei de repugnancia, ensacá el rígit cadavre. Abans de lligar el trist envalatje, serenament, registrá el fons de la caixa per no deixar-hi cap rastre femení. Trobá una pinteta, dues agulles de ganxo despreses de la cabellera de la morta que, desplegada completament, s' enredava en les suades manaces del campaner, resistint-se a ser ficada dins la saca.

Llesta la funeraria tasca, restá un moment indecís determinant on portaría aquell fato amoïnador. El portá al primer estatje del campanar deixant-lo sobre un pilot de runa, cobert amb una estora vella.

Justament quan hagué retornat trucaren a la porta; darrera, en la capella baptismal sonava una veu que l'anomenava. El campaner empedreida la ganyota trágica en sa boca in-

noble, mostrá ses genivesgroges d'espant on s'encastaven unes dents blanques fortes i apretades, entre les quines passava un bleix sorollós, esgarrifador com un grinyol de llima que mossega ferro.

Es resistía a obrir i ls cops seguien més violents, i la veu cridava més clara i més potenta.

Allavors entengué.

Ja fosc, surtía acompanyantal viátic, amoinat per lo sovint que calía cumplir aital obligació.

De tornada sentí, per sobre l' esglesia enmantellada per un cel negre i brufol, un refrec estrany com el batre d'unes ales monstruoses.

La petita flama de la llanterna se li apagá, i el campaner esporuguit, apres de maldar una bella estona per fer girar la clau, restá amb el puny tremolós sobre la freda tola que folrava la clavatejada i revinguda porta forana, sens gosar-la empenyer.

—I ara Josafat qu' esperes? digué una veu pausada i serena.

Havía oblidat al sacerdot, al escolanet i als acompanyants que les ratxes de la xardorosa ponentada rebregaven.

Entraren al temple i, un cop el pany gemegá radera els que surtíen, el campaner tot sol romangué estamordit aprop del cancell.

El ponent mujía com una fera irada i venjadora; tota l' esglesia ressentint-se de l' empenta enorme, llençava melangioses queixes, llastimosos sospirs, que passaven de llarc a llarc de les tenebres; creixent i apaibagant-se. Era un seguit de notes planyideres, un concert anguniós i fùnebre que sugestionava an en Josafat, inmovilisant-lo.

Al fí, resignat per endevant a sa llarga i penosa vetlla, aná a arraulir-se vora la llantia del Santíssim.

Com la nit passada els ulls del campaner, inexpressius, lluents de bojería, esbrinaren els indrets de la capella baptismal, aprés, tombant la testa sópita, conduí aquella mirada trista i anguniosa pels ambits de la nau, en espera de quelcom imposant que sens dupte anava a sorgir-hi.

A cada segón remors desconeguts, fresses noves, agitaven el glatir de son cor aniquilat: ja era l cruiximent de la fusta dels altars; ja l soroll d' una pedreta arrocegada per les golfes, que la força del vent estimbava pels forats dels ganfanons; ja un trontoll dels vitratjes o be l miolar tristíssim i llunyà d' un gat perdut en les laberíntiques buidors, en els innombrables espais enclosos dins les gruixaries dels murs ciclòpics. I tot alló l'eco de la nau inmensa ho engrandía, i fins l'orga semblava respondre el nocturn esglaiador. Dels llarcs canons n'eixíen sonoritats estranyes, lleus, imperceptibles, que escampaven arreu una harmonía misteriosa, incerta, de febròs deliri, d' ensomni tràgic.

La testa den Josafat seguía rodant am pausat moviment de màquina. Estava convençut de que l' espectre de la bagassa vindría convidant-lo a palpar son ventre, l' ona fogosa que sosmovía les mortes entranyes, lascives encara.

Al apropar-se l' auba, al pensar que l' esglesia seria oberta, invadida per la gent, l'es-

cometé aquell mateix desfici iniciat a última hora de la tarda. En la inmensa pertorbació do son magi, sola, única, violenta i dominadora, restá una idea: amagar més bé el cadávre de la Fineta.

Pujá doncs al compartiment del campanar. Els carreus de la reclosa cambra reflectían la llum roja i fastàstica del troç d' atxa.

Un gat negre que ajaçat sobre l' estora dormía, fugí am les nines plenes de fosforecencies verdoses. En Josafat prengué son bagatje i desde allavors començà un tragí horrible que durá dos díes. Aposentá el sac en tots els amagatalls, l' enquiví en totes les estretors, el deixà en totes les tenebres. Una nit entera estigué arrocegant-lo pel llarc trifori perduda l' esma, volguent amagar-lo en el ninxo inmond, el mateix on ja en vida intentá sepultar-hi a la Fineta.

Al fí ensopegá am la porta de la torra románica i, devallant pels graons de la petita escala, sotraquejá el cadávre estovaint-lo, fent-li llençá bravades pestilentes.

Quan tingué tapada aquella mena de tomba

oberta en el gruix de la adjuva, semblá asserenarse un xic i, capolat del esforç, es condormí una mitja hora durant la qual va somniar.

La Fineta esternallada al seu costat, inmensament freda, li esgarrapava el pit am ses ungles verinoses; li obría un esboranc, hi passava les mans, li espremía el cor i, amorrant-se a la nafra, xuglava la sang fins escolar-lo. I sentía el campaner una suor gebrada que l cubría, i dintre l pit un suprem defalliment, una angoixa de mort.

Aprés els dos se reviscolaven i la bagassa, inflada com una bomba de gas, volava lluny, molt lluny, i desde allá d'allá li signava adeu cloguent i descloguent sos dits enjoiats; i ell alegre, lliure de noses, corría a cercar son fluviol pera tocar la bona tonada de ritme plascévol i pastoril cadencia.

En Josafat durant el díe, en les hores que tenía obligació es comportava com si tal cosa: no més s' hauría pogut notar matiços de desconfiança en el jaspi de sos ulls, i lleus estremituts en sa còrpora que traduíen esgarrifances de l' ánima.

En les estones de lléura de la tarda que l'església s' aquietava, reapareixía son desfici; una força estranya a n-ell l' impulsava a vagar amb el fato macàbric.

Ultimament rendit i demacrat per vetlles i dejunis, amb un esforç titànic, muntà a les golfes de la gran volta i en la runa que omplenava els espais de les arcades, començá a cavar-hi una fosa. La ponentada seguía llepant am sa llengua folla la grandiosa església; regolfades vertiginoses aixecaven pols i bilorda que cegaven al campaner; els asperons dels contraforts, tallant la massa fluída, la desviaven, la dividíen, arrancant-li xiulets i udols de monstre prehistòric.

El refrec metálic de l' ampla fulla del cávec am la runa de la volta, restava ofegat per l' atraút aixordador de l'ardida lluita.

I l campaner enfondía el clot am tota la pressa que li permitíen sos muscles laçats i fluixos.

El sobtà la nit. El ponent moría, passaven débils ratxes i, molt llunyá, sonava un remúc d' apaibagament i d' impotencia.

En Josafat trevallava sense llum, refiant-se no més de la entrenyinada celestía que passava per les obertures dels ventiladors. Tenía el sac aprop. Havía volgut cremar el cos pudent de la bagassa i ara, pel forát socarrimat, surtía un membre que de tant arrocegar-se pel sòl s' havía nafrat i no sagnava. El campaner, ficat com un taup dins la fosa, per no fer soroll, am les mans esgratinyava la runa. Oí perfectament com un inmens sanglót de la naturalesa i l caure seguit d' una pluja espessa.

Sospengué la tasca i escoltá complascút una fressa de brollador que comensava a sentir-se. El raigar de les canals, el glu, glu de les gárgoles i el murmuri de riuada que pujava de la ciutat, l' alegraren.

Sortí de les golfes i per la teulada de l' absis sempre amb el sac a coll, començá a passejar-se sense verdadera intenció de rés. Sols una vaga idea de que l' aigua ho purifica tot, de que l sac se rentava, de que podser la farúm empudeganta s' en aniría, de que ls ruixats refrescaríen son front cremós i enboirat, li daven conort.

En Josafat rigué al mig de la nit plorosa.

Per la pendent de les teules molles feia de mal caminar-hi, els peus li relliscaven i el sac, que aixopat pesava més, l' empenyía avall, com si en el cadavre es despertés una voluntat misteriosa.

El campaner seguí aquell impuls fins al caire del precipici. Sota séu, s' endinzava en la foscor l' esperó de l' adjuva. Encara era oviradora la taca negra de molsa i liquens arrelats en el junt de la cornisa, on finía la corva i comensava la plomada altíssima i perfecta.

En Josafat i son bagatje, reposant en el gruix de l'ample mur, anaven amarant-se.

Nuvolades espesses corríen sobre d' ells enfosquint la poca transparencia de les estrelles. Els xafecs refermaren i abaix, en l' abim enigmátic, l' aigua acarrerada entre l' esglesia i una paret del antic cementiri dels canonges, bramulava.

Josafat pará ment en l' absolut segret que prometía aquella torrentera. Cregué la nit eterna, la força de l' aiguat enorme, el carre-

ró del fons inaccessible i en una sobtada contracció de sos braços débils, casi impotents, estimbá el pilot de carn fastigosa.

El sac esllanguít per tanta brega, fluixos els lligams i retingut per un espasme dels dits den Josafat, va buidar-se. Les robes de la bagassa voleiaren com aucells de nit, bategant contra els carreus, i el cos fou engolit pel negre espai.

Un sotrac mate, de cosa tova que no rebot ni vibra, marcà l terme d' aquella furienta devallada.

Amagat entre esquerdots i ortigues, deforme, contorsionat, infecte, restá el cadávre de la Fineta. I l' aigua que gitava la gárgola quimérica, caigué com baptisme purificador sobre sa nuesa.

—

L' endemá a primera hora el vicari de torn vejé un escolanet esperant en la porta principal de Santa María. El noi corregué a l' encontre del sacerdot.

El campaner no havía començat a senyalar la missa, esplicá el bailet, i, per més, qu' ell

estirava el cordill cridant-lo, no obría ni dava cap mostra de vida.

Dues o tres devotes matineres s'eren apropades: Elles tampoc oiren tocar l'oració, i podíen ben jurar que aquell matí ni una campana d' aquella esglesia s' havía mogut. Era més estrany encara.

Vingueren més gent, més escolans i més clergues, i avisat el rector, feu s' arrivada al mig d' una gran curiositat i un gros silenci. Ell estirá l cordill am ses mans blanques i apergaminades.... Res. Hi torná... res tampoc, repetí l' estrabada i.... sempre res.

Avisades les autoritats, un manyá va espanyar la gran porta. ¡Com ressonaven en el misteri interior de l' esglesia, les martellades del manyá! ¡Que difícil, llarga i penosa, fou la tasca! ¡I quina mena de paüra soptá a la gent, quant la porta cedí, i l' imposanta nau aparagué deserta i fosca!

Amatents, l'escamot de curiosos, empenyeren al rector i al jutge, pró, en el mateix llindar, tots restaren ficsos, sense bleixar, empedreits per la sorpresa, sobtats per lo impensat.

Un fluviol sonava dins la penombra santa. Un seguit de notes clares sortíen del trifori, i amb infantívola inquietut, atravessant les amplaries solemnes, rebotíen pel frontiç, aletejaven pels rosons, com aucellets frissosos de llibertat. Après, l' incorrecte melodía semblava resignar-se, esdevenía alegrament anyorívola, saltironava per les cornises, resseguía les motllures, joguinejava pels capitells, s'entortalligava en els pilans, giravoltava per l' absis, s' abatía fins al sòl, i muntava fins les claus de les arxivoltes; sempre incerta, inconscienta, indefinida, suptil, com una idea que s perd, com un pensament que fuig, com un seny que divaga......

ERRADES MÉS IMPORTANTS

Pàgina	Ratlla	Diu	Ha de dir
6	11	*sugereix*	*sugereixen*
8	2	*espuregeix*	*esporugueix*
26	20	*que*	*com la que*
36	7	*t' ho jur-ho*	*t'ho juro*
48	10	*ella, fou un instant, en*	*ella. Fou un instant. En*
54	5	*El Mateix*	*El mateix*
63	3	*Josafat,*	*Josafat i*
63	11	*esbatejar*	*esbategar*
80	3	*roç*	*rosa*
82	9	*enuntjaven*	*enutjaven*
85	8	*espenyia*	*empenyía*
86	7	*ficsó*	*fixo*
100	5	*que*	*de que*
101	18	*els tots*	*tots els*
102	1	*hi tot*	*i tot*
106	10	*escrui --*	*escruixi --*
115	1	*groges*	*grogues*
115	10	*viàtic*	*Viátich*
118	23	*llençá*	*llençar*
119	21	*haría*	*haurien*
120	9	*fosa*	*fossa*
120	20	*permitien*	*permetien*
121	15	*raigar*	*rajar*